

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA VEŘEJNÉ EKONOMIKY

Hospodaření vybrané příspěvkové organizace v oblasti školství
Financial Management of Selected Allowance Organization in the Area of Education

Student: Jana Hamšíková

Vedoucí bakalářské práce: Ing.Bc. Bečica Jiří, Ph.D.

Ostrava 2012

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra veřejné ekonomiky

Zadání bakalářské práce

Student: **Jana Hamšíková**
Studijní program: B6202 Hospodářská politika a správa
Studijní obor: 6202R055 Veřejná ekonomika a správa
Specializace: 00 Veřejná ekonomika a správa
Téma: **Hospodaření vybrané příspěvkové organizace v oblasti školství**
Financial Management of Selected Allowance Organization in the Area of Education

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
2. Školství v ČR
3. Charakteristika a role příspěvkových organizací
4. Hospodaření vybrané příspěvkové organizace v oblasti školství
5. Závěr

Seznam použité literatury

Seznam zkratk

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Seznam příloh

Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

MOCKOVČIAKOVÁ, Alena, Danuše PROKŮPKOVÁ a Zdeněk MORÁVEK. *Příspěvkové organizace 2011*. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. 324 s. ISBN 978-80-7357-626-4.

PEKOVÁ, Jitka, Jaroslav PILNÝ a Marek JETMAR. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3. vyd. Praha: ASPI, 2008. 712 s. ISBN 978-80-7357-351-5.

REKTOŘÍK, Jaroslav. *Organizace neziskového sektoru: základy ekonomiky, teorie a řízení*. 3. vyd. Praha: Ekopress, 2010. 188 s. ISBN 978-80-86929-54-5.

VALENTA, Jiří. *Financování a rozpočet školy*. 1. vyd. Karviná: Paris, 2004. 131 s. ISBN 80-239-2218-1.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing.Bc. Jiří Bečica, Ph.D.**

Datum zadání: 25.11.2011

Datum odevzdání: 11.05.2012

doc. Ing. Petr Tománek, CSc.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Prohlášení

„Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou bakalářskou práci, včetně všech příloh, vypracovala samostatně“.

V Ostravě dne 11.5. 2012

.....

Jana Hamšíková

Poděkování

Děkuji vedoucímu práce Ing.Bc. Jiřímu Bečicovi, Ph.D., za odborné vedení a metodickou pomoc při zpracování bakalářské práce.

Obsah

1 Úvod	1
2 Školství v ČR	3
2.1 Vize, poslání, funkce a cíle neziskových organizací	3
2.2 Vývoj výchovně vzdělávací soustavy po roce 1989	5
2.3 Postavení školství ve veřejném sektoru	5
2.4 Financování školství	6
2.4.1 Hospodaření základních a středních škol	8
2.4.2 Rozdělování prostředků v regionálním školství	9
2.5 Příspěvková organizace státu	10
2.6 Školské PO podle zvláštního právního předpisu	11
2.7 Zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy ve školských zařízeních	12
3 Charakteristika a role příspěvkových organizací	17
3.1 Právní rámec příspěvkových organizací	17
3.2 Příspěvkové organizace územních samosprávných celků	19
3.2.1 Hospodaření příspěvkových organizací	20
3.2.2 Finanční zajištění příspěvkových organizací	21
3.3 Druhy příspěvků	22
3.4 Fondy	23
4 Hospodaření vybrané příspěvkové organizace v oblasti školství	27
4.2 Základní charakteristika Dětského domova, ZŠ a Praktické školy Val. Klobouky	28
4.2.1 Vliv personálních podmínek na vzdělávání	29
4.3 Základní údaje o součástech školy	32
4.3.1 Česká školní inspekce, doplňková činnost	34
4.4 Analýza nákladů a výnosů	36
4.5 Analýza finančních prostředků získaných z fondů	43
4.6 Zhodnocení nákladů a výnosů	46
4.7 Zhodnocení finančních prostředků získaných z fondů	48
4.8 Identifikace problémů a návrh řešení	50
5 Závěr	53
Seznam použité literatury	55
Seznam zkratk	
Seznam tabulek	
Seznam grafů	
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce	
Seznam příloh	

1 ÚVOD

Pro bakalářskou práci byla vybrána problematika hospodaření vybrané příspěvkové organizace vykonávající současně činnost dětského domova a praktické školy, konkrétně Dětského domova, základní školy a praktické školy ve Valašských Kloboukách (dále jen „dětský domov“). Tato instituce byla vybrána z důvodu zájmu o její činnosti týkající se problematiky dětí v dětských domovech a zájmu o její hospodaření.

Cílem této práce je vyhodnotit hospodaření dětského domova. Řešení je založeno na hypotéze, že přísun finančních prostředků umožňuje zabezpečit činnost a hospodaření dětského domova. K ověření hypotézy bude využita metoda analýzy, komparace, popisu a zobecnění.

Druhá kapitola bude věnována školství v ČR. Krátce zde budou zachyceny informace o vizích, poslání, funkcích a cílech neziskových organizací a vývoji výchovně vzdělávací soustavy po roce 1989. Ve střední části kapitoly bude nastíněno financování školství, které je dále rozvedeno na dva oddíly, a to hospodaření základních a středních škol a rozdělování prostředků v regionálním školství. Příspěvková organizace státu, školské právnické osoby podle zvláštního právního předpisu a zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy ve školských zařízeních dále rozvádějí informace důležité k doplnění všeobecného náhledu do kapitoly věnované školství v ČR.

Třetí kapitola se bude zabývat charakteristikou a rolí příspěvkových organizací. Po zpracování právního rámce příspěvkových organizací následuje další součást kapitoly, a to uvedení základních informací týkajících se příspěvkových organizací územních samosprávných celků. Dále se toto téma rozvíjí ve dvou podkapitolách zabývajících se hospodařením příspěvkových organizací a finančním zajištěním příspěvkových organizací. Závěr kapitoly je doplněn o druhy příspěvků a fondů, přes které příspěvkové organizace částečně spravují své finanční prostředky.

Čtvrtá, a poslední kapitola, se bude zabývat hospodařením vybrané příspěvkové organizace v oblasti školství. Krátce zde bude uvedena charakteristika města Valašské Klobouky a její místní části Smolina, dále bude pojednáno o vlivu personálních podmínek na vzdělávání a o základních údajích o součástech školy. Budou zde také uvedeny výsledky kontroly provedené Českou školní inspekcí a jinými kontrolními orgány.

Mezi stěžejní části této kapitoly je zařazena analýza nákladů, analýza výnosů a analýza finančních prostředků získaných z fondů. Na základě zjištěných poznatků bude učiněno zhodnocení hospodaření organizace. Celkový koncept této kapitoly doplňuje identifikace problémů a v případě zjištění nedostatků v hospodaření také návrh možného řešení situace.

V závěru bude celá práce shrnuta a bude uvedeno, zda byl splněn cíl této bakalářské práce.

2 ŠKOLSTVÍ V ČR

Rozsáhlost školství, množství peněžních prostředků a průběžný historický vývoj školství dává možnost k nahlédnutí do některých odlišností, které školství všeobecně provázejí. Vzdělání je v ČR považováno za jednu z nejdůležitějších součástí běžného života každého člověka. Je podchyceno v několika speciálních zákonech, např. zákon o předškolním, základním, středním, vyšším a jiném vzdělávání, vyhlášky Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR (dále jen MŠMT), zákon o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů apod. Vzhledem k rozsáhlosti právních úprav školství a vybranému tématu je v této práci čerpáno pouze z několika právních norem. Jednou z nejdůležitějších norem, která upravuje oblast školství je Základní listina práv a svobod v Hlavě čtvrté, článku 33. Píše se v něm, že: Každý má právo na vzdělání. Školní docházka je povinná po dobu, kterou stanoví zákon. Občané mají právo na bezplatné vzdělání v základních a středních školách, podle schopností občana a možností společnosti též na vysokých školách. Zřizovat jiné školy než státní a vyučovat na nich lze jen za podmínek stanovených zákonem; na takových školách se může vzdělání poskytovat za úplatu. Zákon stanoví, za jakých podmínek mají občané při studiu právo na pomoc státu.

2.1 VIZE, POSLÁNÍ, FUNKCE A CÍLE NEZISKOVÝCH ORGANIZACÍ

Vize

Vypracování formulace vize je prvním krokem jak pro založení organizace, tak pro úspěšné uplatnění jejího poslání a vypracování úspěšného strategického plánu. Záleží na charakteru poslání organizace, zda je formulace vize, s níž všichni souhlasí, snadné nebo naopak obtížné.

Charakteristika formulace vize: hledí do daleké budoucnosti; její definice je krátká je srozumitelná pro každého; popisuje neměnný stav; může ji sdílet několik organizací v místě, v regionu, ve státě, na kontinentě, ve světě.

Poslání

Poslání má zcela konkrétní charakter ve vztahu k důvodům, proč byla nezisková organizace založena, vyjadřuje poslání a modifikaci činností, které realizuje, a dále představuje definici zaměření organizace ve vztahu k dosažení předpokládaných užitků. Musí být výstižné a formulované tak, aby odlišovalo danou organizaci od jiných podobně zaměřených organizací. Takové poslání je základním vodítkem pro rozhodování o dlouhodobých cílech a strategiích organizace.

Detailně rozpracované poslání je obsaženo v dokumentech, které musí neziskové organizace vypracovat, používat a archivovat: žádost o registraci; zakládací či zřizovací listina; zápis do rejstříku či jiné evidence; statut; stanovy; organizační řády; výroční zprávy o hospodaření a auditu.

Formulace poslání závisí na konkrétní organizaci a jejím specifickém charakteru. Stejně jako existují odlišnosti mezi jednotlivými neziskovými organizacemi, jejich právní formou, velikostí apod., existují i rozdíly v přístupu k formulaci poslání. V něm se nutně musí odrazit např. i zaměření dané organizace, její velikost, ale třeba také její historie. Žádná právní norma formulaci poslání neupravuje, přesto je kvalitně formulované poslání základním stavebním kamenem úspěšného fungování neziskové organizace.

Funkce

Prostřednictvím funkcí je naplňováno poslání organizace, je zabezpečován realizační proces organizace. Funkce se naplňují souborem činností. Jejich výsledkem je: produkce statků (služeb), nebo podmínky pro produkci těchto statků.

Funkce, které prostřednictvím svých činností naplňují samo poslání organizace, se nazývají primárními (hlavními) funkcemi. Funkce, které prostřednictvím svých činností vytvářejí podmínky pro plnění primárních funkcí, se nazývají sekundárními (zabezpečovacími) funkcemi. Samostatně potom působí funkce řídicí, kterou vykonávají ve většině neziskových organizací pracovníci zabezpečující současně funkce primární.¹

Cíle

Od poslání jsou odvozeny cíle neziskové organizace. Rozumí se jimi stav, kterého má být dosaženo v určitém období. Cíle mohou být členěny podle různých kritérií, jako například: **Kritérium funkce:** cíle primárních funkcí; cíle sekundárních funkcí. **Kritérium času:** cíle dlouhodobé (10- 15 let); cíle střednědobé (3- 10 let); cíle krátkodobé (pod 3 roky); cíle operativní.

Kritérium adresnosti, kde jsou cíle členěny podle jednotlivých organizačních útvarů až po jednotlivé pracovníky. Cíle neziskové organizace jsou obvykle obsaženy v koncepci rozvoje,

¹ REKTOŘÍK, J. Organizace neziskového sektoru: základy ekonomiky, teorie a řízení. 3. vyd. Praha: Ekopress, s. r. o., 2010. 188 s. ISBN 978-80-86929-54-5.

ve strategickém plánu, případně pro krátkodobé období ve věcném a finančním plánu organizace na rok či čtvrtletí.²

2.2 VÝVOJ VÝCHOVNĚ VZDĚLÁVACÍ SOUSTAVY PO ROCE 1989

Stejně jako celá společnost, ani odvětví školství se po roce 1989 nevyhnulo citelným změnám. Jeho provázanost se všemi oblastmi života - s rodinou, ekonomikou i politikou - z něj činí citlivou otázku. Je faktem, že všechna odvětví rozvoje člověka, kam se řadí i školství, mohou být radikálními či nepromyšlenými změnami ovlivněny s důsledky sahajícími daleko za hranice odvětví samého. Hlavní změny po roce 1989: vznik nových škol včetně soukromých a církevních a způsobů vzdělávání, byl ukončen monopol státu na poskytování vzdělávacích služeb, kvalita vzdělávacího procesu je do značné míry závislá na disponibilních finančních prostředcích, byla proto vypracována nová pravidla financování školství; státním školám bylo umožněno získat právní subjektivitu, intenzifikace rozvoje celoživotního vzdělávání.

Výše uvedené skutečnosti přispěly k tomu, že se v České republice rozšířila struktura poskytovaných vzdělávacích služeb, rozšířila se možnost volby způsobu vzdělávání i volba jednotlivých typů škol. Poptávka je v oblasti množství a variant v podstatě uspokojena. V oblasti kvality tomu tak není - a vzato do důsledků, nikdy tomu tak být nemůže.³

2.3 POSTAVENÍ ŠKOLSTVÍ VE VEŘEJNÉM SEKTORU

Lidský potenciál

Z ekonomického hlediska školy a vzdělávání vůbec posuzujeme jako jedno z důležitých odvětví veřejného sektoru, které produkuje převážně veřejné (kolektivní) statky a rozhodujícím způsobem tak přispívá ke kultivaci lidského potenciálu. V současném školství a vzdělávání se setkáváme v podstatě se všemi třemi základními druhy statků, tj. s čistými statky, smíšenými statky i se statky privátními.

Ústředním ekonomickým problémem ve školství a vzdělávání vůbec je měření a hodnocení výsledků tvorby lidského kapitálu. Lidský kapitál je chápán jako objekt, na který působí efekty vzdělávání jako statku a jeho hodnota slouží jako podklad pro příslušné investice do lidského kapitálu. V praxi to znamená rozhodování o tom, které školy a vzdělávací instituce

² REKTOŘÍK, J. Organizace neziskového sektoru: základy ekonomiky, teorie a řízení. 3. vyd. Praha: Ekopress, s. r. o., 2010. 188 s. ISBN 978-80-86929-54-5. s. r. o., 2010. 188 s. ISBN 978-80-86929-54-5.

³ REKTOŘÍK, J. Ekonomika a řízení odvětví veřejného sektoru. 2. vyd. Praha: Ekopress, s. r. o., 2007. 309 s. ISBN 978-80-96929-29-3

zřizovat a provozovat. Mezi ekonomické zvláštnosti patří také zpravidla pomalá návratnost vkládaných prostředků.

Měření výstupů

Velikost lidského kapitálu se nejčastěji měří podle dosaženého vzdělání ve vztahu ke kvalitě pracovní síly, resp. k jejím schopnostem a dovednostem. Dlouhodobá praxe nás přesvědčuje o tom, že existuje silná přímá korelace mezi pracovními schopnostmi a dovednostmi a stupněm dosaženého vzdělání. Existují samozřejmě výjimky, kdy se objevují jedinci s neobyčejně vysokými dovednostmi bez předchozího odpovídajícího vzdělání a naopak. Ekonomickým a následně i společenským problémem tohoto odvětví je měření výstupů jako předpokladů pro poskytování příslušných zdrojů ať finančních nebo materiálních či jiných. Pro měření velikosti toků a dopadů do lidského kapitálu lze např. použít metody: počet žáků, studentů či posluchačů (v příslušné škole nebo vzdělávacím zařízení); výše výdajů na příslušný druh vzdělávání (investice a provoz školy, zařízení aj.).

Význam školství a vzdělávání

Školství a jeho koncepce je součástí vzdělávací politiky každého státu. Každý stát věnuje pozornost stavu svého školství, neboť úroveň jednotlivých typů škol má následný vliv na hospodářský, kulturní a sociální rozvoj příslušné země. Vzdělání působí v podstatě jako pozitivní externalita, z které má prospěch každý subjekt. Vzdělání lidé v každém státě jsou předpokladem pro: další hospodářský rozvoj; snadnější adaptabilitu (jsou flexibilnější) na měnící se poměry na trhu práce; snadnějšího zvládnutí nových a náročnějších technologií v národním hospodářství; zajištění produkce kvalitních statků všeho druhu aj.⁴

2.4 FINANCOVÁNÍ ŠKOLSTVÍ

Převážná část školství v ČR je financována z některého druhu veřejného rozpočtu, tj. z rozpočtu státního, krajského nebo municipálního, protože školní vzdělání je pokládáno převážně za veřejný statek. Důležité je, že stát má nejen zájem na produkci příslušných statků v oblasti školství, ale také na jejich spotřebě. Odpovídající spotřeba statků v rámci školního vzdělávání má všeobecně pozitivní vliv na kvalitu lidské populace. Kvalita vzdělávacího procesu v různých školních zařízeních je kromě jiného závislá na dostatku finančních a jiných

⁴ PEKOVÁ, J.; PILNÝ, J.; JETMAR, M. Veřejná správa a finance veřejného sektoru. 3. vyd. Praha: ASPI, s. r. o., 2008. 712 s. ISBN 978-80-7357-351-5.

prostředků, které má příslušný provozovatel školního zařízení v určitou dobu a na určitém místě k dispozici.

Výdaje na školství v ČR

Vzhledem k tomu, že užitek ze vzdělání lze v řadě případů alespoň zčásti kvantifikovat, je řada občanů ochotna ekonomicky participovat na nákladech na příslušnou část vzdělání. Každý stát zpravidla garantuje každému svému občanovi bezplatné základní vzdělání. U nás jde o absolvování základní a střední školy. Financování školství představuje ty finanční prostředky, které jsou na základě schváleného státního rozpočtu přiděleny kapitole 333 - resort MŠMT.

Výdaje obcí na školství

Druhým základním zdrojem finančních prostředků pro školství jsou příspěvky obcí a měst na hospodářský provoz různých předškolních zařízení, školních jídelen, mateřských a základních škol aj. Obce potřebné finanční prostředky získávají jako účelovou neinvestiční dotaci ze státního rozpočtu rozdělovanou prostřednictvím orgánu Krajského úřadu.

Z celkových provozních (neinvestičních) výdajů je 60 – 65 % určeno na mzdy. V této podobě se současné rozpočtované výdaje kapitoly Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR výrazně neliší od rozpočtů z předchozích let. Celkové výdaje na školství se dále ještě zvyšují o výdaje zahrnuté v kapitole Všeobecná pokladní správa, které jsou určeny na neinvestiční výdaje. Mezi finanční a další prostředky, které se používají pro vzdělávání občanů lze přičíst i prostředky dalších ministerstev jako je Ministerstvo vnitra (zajišťování speciální kvalifikace příslušníků Policie ČR), Ministerstva obrany, dopravy, spravedlnosti, zemědělství, zdravotnictví, průmyslu a obchodu aj.).

Základní rozdělení finančních prostředků v resortu školství

Financování jednotlivých skupin škol velmi úzce souvisí se správou příslušných škol. Z tohoto hlediska se rozlišuje: přímo řízené a financované školství: patří sem převážně vysoké školy; regionální školství: všechny školy kromě vysokých škol; ostatní přímo řízené organizace např. Výzkumný ústav odborného školství, Výzkumný ústav pedagogický, Česká školní inspekce (dále jen ČŠI), orgány veřejné správy ve školství (odborné školství krajského úřadu, městského úřadu a případně i obecního úřadu).

Závazné ukazatele a limity při financování školství

Mezi závazné ukazatele v rozpočtu kapitoly MŠMT patří limity: prostředků na platy a prostředků na ostatní platby; počet zaměstnanců.

Ministerstvo těmito ukazateli: limituje prostředky na platy; reguluje zaměstnanost v organizačních složkách a příspěvkových organizacích resortu; určuje průměrný měsíční plat v resortu; garantuje určitý meziroční nárůst platů zaměstnanců v resortu školství aj.⁵

2.4.1 HOSPODAŘENÍ ZÁKLADNÍCH A STŘEDNÍCH ŠKOL

Všechny základní a střední školy hospodaří jako příspěvkové organizace a musí se proto řídit zákony a vyhláškami o hospodaření s rozpočtovými prostředky státního rozpočtu (dále jen SR) ČR. Mezi hlavní příjem každé školy patří dotace, kterou poskytuje ze svého rozpočtu MŠMT prostřednictvím příslušného odboru školství krajského úřadu. Příspěvková organizace odepisuje investiční hmotný majetek a vytváří si tak zdroj finančních prostředků na nákup či realizaci investic, pokud příslušné prostředky neposkytne ze svého rozpočtu MŠMT. Pokud škola hospodaří s přebytkem, respektive s tzv. zlepšeným hospodářským výsledkem, může si příslušnou částku ponechat pro svoji činnost do dalšího období, aniž by se o ni krátily přidělené prostředky pro další rok.

Mezi hlavní výdajové položky na provoz školy patří náklady na: mzdy, sociální a zdravotní pojištění a přiděl do fondu kulturních a sociálních potřeb (dále jen FKSP); energii a materiál; daně a poplatky; služby, cestovné a ostatní náklady.

Mezi hlavní příjmové položky školy patří: dotace od krajského úřadu; úroky z vlastních finančních prostředků; prodej materiálu a majetku; ostatní výnosy.

Hospodářská činnost škol a školských zařízení

Všechny školy a jiná školská zařízení jsou dnes samostatnými právními subjekty (mají právní subjektivitu) a hospodaří převážně jako příspěvková organizace (úprava zákonem č. 561/04 Sb.) či jako školská právnická osoba (dále jen ŠPO). Uvedené školské subjekty mohou vykonávat hospodářskou činnost, pokud není vykonávána na úkor jejich vlastního poslání a úkolů. Z výsledků hospodářské činnosti mohou dotovat příslušné fondy. Rozhodující část

⁵ PEKOVÁ, J.; PILNÝ, J.; JETMAR, M. Veřejná správa a finance veřejného sektoru. 3. vyd. Praha: ASPI, s. r. o., 2008. 712 s. ISBN 978-80-7357-351-5.

výdajů ve školství představují neinvestiční výdaje. Jejich výši ovlivňují zejména současné úkoly školství, počet žáků (studentů) a počet tříd.⁶

2.4.2 ROZDĚLOVÁNÍ PROSTŘEDKŮ V REGIONÁLNÍM ŠKOLSTVÍ

Finanční prostředky se poskytují podle počtu žáků a podle nákladnosti poskytovaného vzdělání. Mezi všeobecné zásady pro rozpis finančních prostředků pro školy patří spravedlnost, průhlednost, objektivnost, demokratičnost a hospodárnost. Regionální školství je financováno vícezdrojově. Podrobná pravidla financování regionálního školství obsahuje zákon č. 561/2004 Sb. (školský zákon) a doplňující vyhlášky a nařízení. Školy získávají finanční prostředky: ze státního rozpočtu, od svého zřizovatele (MŠMT, kraj, obec, svazek obcí, fyzická osoba), ze své vlastní a doplňkové činnosti, z fondů organizací, z ostatních zdrojů: dary, programy Evropské unie, plnění pojišťoven aj.

Závazné ukazatele rozpočtu NIV regionálního školství

Mezi závazné ukazatele pro neinvestiční výdaje (dále jen NIV) patří: prostředky na platy, zákonné odvody z mezd, ostatní neinvestiční výdaje, v tom: dotace soukromým školám, dotace církevním školám, limit počtu zaměstnanců.

MŠMT rozepisuje finanční prostředky krajů na základě republikových normativů, které vycházejí z věkových normativů. Neinvestiční výdaje celkem z toho: mzdové prostředky celkem z toho: prostředky na platy, ostatní platby na provedené práce.

Limit počtu zaměstnanců

Jako orientační ukazatele se ještě stanovují: pojistné a příděly do fondu kulturních a sociálních potřeb, ostatní přímé neinvestiční výdaje.

Finanční normativy

Finanční normativ je částka vyjádřená v Kč, která udává průměrný příspěvek státu (dotační minimum) na pokrytí nákladů spojených s příslušnou činností (vzdělávání, ubytování, stravování aj.) na jednoho žáka na určitém typu školy za jeden rok. Finanční normativy představují významný ekonomický regulátor hlavních činností v regionálním školství. Soubor normativů zahrnuje normativy: neinvestičních výdajů, mzdové normativy a normativ příjmů.

⁶ PEKOVÁ, J.; PILNÝ, J.; JETMAR, M. Veřejná správa a finance veřejného sektoru. 3. vyd. Praha: ASPI, s. r. o., 2008. 712 s. ISBN 978-80-7357-351-5.

Při rozlišování rozpočtů dle místa (vládní úrovně) jeho tvorby se rozlišují normativy republikové (státní) a místní (krajské). Z prostředků získaných na základě příslušných normativů se zabezpečuje: odměňování pedagogických pracovníků, výdaje na učební pomůcky, další výdaje (při dodržení platných předpisů).

Republikové a místní normativy

Republikové (státní) normativy vyjadřují průměrný příspěvek státu na pokrytí nákladů na jednoho žáka na určitém typu školy nebo školního zařízení, jež byly stanoveny jako průměrné hodnoty pro celou republiku.

Krajské (místní) normativy

Tyto normativy kraj stanoví jako výši výdajů připadajících na jednotku výkonu na kalendářní rok. Při tvorbě normativů vychází kraj zejména z: dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v kraji, rámcových vzdělávacích programů nebo akreditovaných vzdělávacích programů pro vyšší odborné vzdělávání, rozsahu přímé vyučovací, přímé výchovné, přímé speciálně pedagogické nebo přímé pedagogicko-psychologické činnosti; naplněnosti tříd, studijních skupin a oddělení v jednotlivých školách a školských zařízeních.⁷

2.5 PŘÍSPĚVKOVÁ ORGANIZACE STÁTU

Příspěvková organizace státu je právnickou osobou (dále jen PO) zřízenou některým z ústředních orgánů státní správy, podle zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a zákona č. 219/2000 Sb. o majetku ČR. Zřizovatel vydá o vzniku příspěvkové organizace zřizovací listinu s obsahem podle zákona a oznámí její zřízení v Ústředním věstníku ČR.

Dále příspěvková organizace hospodář s prostředky svých peněžních fondů, kterými podle zákona jsou: rezervní fond; fond reprodukce majetku; fond odměn; fond kulturních a sociálních potřeb.

⁷ PEKOVÁ, J.; PILNÝ, J.; JETMAR, M. Veřejná správa a finance veřejného sektoru. 3. vyd. Praha: ASPI, s. r. o., 2008. 712 s. ISBN 978-80-7357-351-5.

*Finanční vztahy stanovené zřizovatelem jsou: příspěvek na provoz ze státního rozpočtu; individuální a systémové dotace na financování programů a akcí; návratná finanční výpomoc; odvod z odpisů.*⁸

2.6 ŠKOLSKÉ PO PODLE ZVLÁŠTNÍHO PRÁVNÍHO PŘEDPISU

Zákonem č. 561/2001 Sb., školský zákon, jsou upravena předškolní, základní, vyšší odborná a některá jiná vzdělávání ve školách a školských zařízeních, stanovují se podmínky, za nichž se vzdělávání a výchova uskutečňují, vymezují se práva a povinnosti fyzické osoby (dále jen FO) a PO při vzdělávání a stanovuje se působnost orgánů vykonávajících státní správu a samosprávu ve školství. Z celé široké působnosti, kterou se zákon zabývá, nás zajímá především právní postavení výše uvedených zařízení a jejich hospodaření.

Zřizovatelé (kraje, obce a některé dobrovolné svazky obcí, vyjmenovaná ministerstva, registrované církve a náboženské společnosti a další) zřizují školy a školská zařízení a pro zřizování jsou k dispozici následující základní právní formy: ŠPO; příspěvkové organizace; právnická osoba podle zvláštních právních předpisů.

Školský zákon (z roku 2004) připouštěl jedinou právní formu, a tou byly příspěvkové organizace. Od tohoto data se možnosti rozšiřují, zejm. je nové označení „školská právnická osoba“. Činnost školy nebo školského zařízení může vykonávat i organizační složka státu. Název PO a organizační složky státu musí obsahovat označení druhu nebo typu školy, popř. druhu nebo typu školského zařízení.

ŠPO má několik zdrojů financování: finanční prostředky ze státního rozpočtu; finanční prostředky z rozpočtu územního samosprávného celku (dále jen ÚSC); příjmy z hlavní a doplňkové činnosti; finanční prostředky přijaté od zřizovatele; úplata za vzdělávání a školské služby; příjmy z majetku ve vlastnictví ŠPO; dary a dědictví.

Zákon striktně diktuje podmínky nakládání s prostředky a majetkem školské právnické osoby, především pro účely hlavní činnosti. Je-li z hlavní činnosti dosahováno příjmů, jejich další využití může být směřováno zase jen do hlavní činnosti. Vedle hlavní činnosti lze vykonávat také doplňkovou činnost, která navazuje na činnost hlavní. Doplňková činnost nesmí

⁸ REKTOŘÍK, J. Organizace neziskového sektoru: základy ekonomiky, teorie a řízení. 3. vyd. Praha: Ekopress, s. r. o., 2010. 188 s. ISBN 978-80-86929-54-5.

omezovat hlavní činnost, ohrožovat její kvalitu, rozsah a dostupnost, může být financována jen z vlastních příjmů dosažených jejím výkonem.

ŠPO může vytvářet peněžní fondy: rezervní fond a investiční fond; školská právnická osoba zřízená ministerstvem, krajem, obcí nebo svazkem obcí vytváří také FKSP. Hospodaření s fondy zákon příliš podrobně neřeší, omezuje se jen na informaci, že rezervní fond slouží přednostně k úhradě ztráty z hlavní činnosti z minulých let a dále k podpoře a zkvalitnění hlavní činnosti. Z toho nepřímo vyplývá, že nemůže sloužit ke krytí ztráty doplňkové činnosti, byť by byl ze zisku doplňkové činnosti v minulosti naplněn. Investiční fond je tvořen účetními odpisy podle zákona o účetnictví a slouží především k financování investičních potřeb ŠPO.

FKSP je v průběhu roku zálohově naplňován z roční plánované výše výdajů na platy a náhrady platů, popř. na mzdy a náhrady mezd a na odměny za pohotovost, na odměny a ostatní plnění za vykonávanou práci.⁹

Příjmy školské právnické osoby

Mezi příjmy ŠPO jsou zejména: a) finanční prostředky ze státního rozpočtu; b) finanční prostředky z rozpočtů územních samosprávných celků; c) příjmy z hlavní a doplňkové činnosti; d) finanční prostředky přijaté od zřizovatele; e) úplata za vzdělávání a školské služby; f) dary a dědictví.¹⁰ Přestože ve výročních zprávách o činnosti a hospodaření nebyly uvedeny komplexní příjmy zkoumané instituce, v této práci je uvedeno pro příklad několik možných druhů příjmů, které se nejčastěji vyskytují u tohoto druhu institucí.

2.7 ZAŘÍZENÍ PRO VÝKON ÚSTAVNÍ A OCHRANNÉ VÝCHOVY VE ŠKOLSKÝCH ZAŘÍZENÍCH

Tato speciální zařízení zajišťují základní právo dítěte na výchovu a vzdělávání v rámci mezinárodních smluv o lidských právech. Snaží se o plnohodnotný rozvoj dítěte a jeho osobnosti. Všeobecným úkolem těchto zařízení je zajistit dítěti na základě soudního rozhodnutí náhradní výchovnou péči a vzdělání. Účelem výchovných zařízení je předcházení vzniku a rozvoji negativních projevů a zmírňování či odstranění důsledků již vzniklých

⁹ MADEROVÁ VOLTNEROVÁ, K.; TÉGL, P. Vztahy mezi zřizovatelem a příspěvkovou organizací ÚSC: od 1. 4. 2009. 1. vyd. Olomouc: ANAG, 2009. 151 s. ISBN 978-80-7263-546-7.

¹⁰ [http://www.zakonycr.cz/seznamy/561-2004-Sb-zakon-o-predskolnim-zakladnim-strednim-vyssim-odbornem-a-jinem-vzdelavani-\(skolsky-zakon\).html](http://www.zakonycr.cz/seznamy/561-2004-Sb-zakon-o-predskolnim-zakladnim-strednim-vyssim-odbornem-a-jinem-vzdelavani-(skolsky-zakon).html)

poruch chování. Takto znevýhodněné děti mají specifické vzdělávací potřeby, které se mohou s věkem výrazně měnit. V níže uvedených organizacích se rozvinuly základní rodinné a výchovné skupiny, obvykle s nižším počtem dětí (4 - 8 dětí) proti dřívějším zvyklostem, kdy děti byly v plném kolektivu i několika desítek dětí. V takových případech mají pedagogové a pečovatelé větší šanci ovlivnit budoucí vývoj dítěte. I přes veškeré personální, finanční a materiální zajištění nemůže jakýkoliv ústav nahradit běžnou rodinnou péčí.¹¹

Zařízeními jsou:

- *diagnostický ústav* - je zařízení, které přijímá děti na základě výsledků komplexního vyšetření, zdravotního stavu dětí a volné kapacity jednotlivých zařízení je umísťuje do dětských domovů, dětských domovů se školou nebo výchovných ústavů. Plní podle potřeb dítěte úkoly diagnostické, vzdělávací, terapeutické, výchovné a sociální, organizační a koordinační. Zpracovává komplexní diagnostickou zprávu s návrhem specifických výchovných a vzdělávacích potřeb. Pobyt dítěte v ústavu trvá zpravidla 8 týdnů. Jsou zřizovány nejméně 3 výchovné skupiny pro účely komplexního vyšetření dětí.¹²

- *dětský domov* - pečuje o děti podle jejich individuálních potřeb. Ve vztahu k dětem plní zejména úkoly výchovné, vzdělávací a sociální. Účelem dětského domova je zajišťovat péči o děti s nařízenou ústavní výchovou, které nemají závažné poruchy chování. Tyto děti se vzdělávají ve školách, které nejsou součástí dětského domova. Mohou zde být umísťovány děti ve věku zpravidla od 3 do nejvýše 18 let. Do dětského domova se rovněž umísťují nezletilé matky spolu s jejich dětmi.¹³

- *dětský domov se školou* - účelem dětského domova se školou je zajišťovat péči o děti s nařízenou ústavní výchovou (mají-li závažné poruchy chování, nebo pro svou přechodnou nebo trvalou duševní poruchu vyžadují výchovně léčebnou péči), s uloženou ochrannou výchovou a nezletilé matky s dětmi. Mohou zde být umísťovány děti zpravidla od 6 let do ukončení povinné školní docházky.¹⁴

- *výchovný ústav* - pečuje o děti starší 15 let se závažnými poruchami chování, u nichž byla nařízena ústavní výchova nebo uložena ochranná výchova. Ve vztahu k dětem plní zejména úkoly výchovné, vzdělávací a sociální. Výchovné ústavy se zřizují odděleně pro děti s nařízenou ústavní výchovou a uloženou ochrannou výchovou. Může zde být umístěno i dítě

¹¹ vlastní úprava a rozšíření textu na: <http://socialni-prace.webnode.cz/system-skolskych-zarizeni-pro-vykon-ustavni-vychovy/>

¹² <http://portal.gov.cz/app/zakony/download?idBiblio=53243>

¹³ <http://portal.gov.cz/app/zakony/download?idBiblio=53243>

¹⁴ <http://portal.gov.cz/app/zakony/download?idBiblio=53243>

starší 12 let a v jeho chování se projevují tak závažné poruchy, že nemůže být umístěno v dětském domově se školou. Při výchovném ústavu se jako jeho součást zřizuje základní nebo speciální škola, střední škola.¹⁵

Zařízení poskytují péči jinak poskytovanou rodiči nebo jinými osobami, kterým bylo dítě svěřeno do výchovy rozhodnutím příslušného orgánu (dále jen "osoby odpovědné za výchovu"), dětem s nařízenou ústavní nebo uloženou ochrannou výchovou; nebo také dětem, u nichž bylo nařízeno předběžné opatření. Zařízení poskytují péči rovněž dětem, které nejsou občany ČR.

Dětem a nezaopatřeným osobám je poskytováno plné přímé zaopatření, a to: stravování, ubytování a ošacení; učební potřeby a pomůcky; úhrada nezbytně nutných nákladů na vzdělávání; úhrada nákladů na zdravotní služby, léčiva a zdravotnické prostředky, které nejsou hrazeny ze zdravotního pojištění; kapesné, osobní dary a věcná pomoc při odchodu zletilých ze zařízení; úhrada nákladů na dopravu do sídla školy.

Do zařízení jsou umísťovány i děti s mentálním, tělesným, smyslovým postižením, s vadami řeči, popřípadě s více vadami, u nichž byla nařízena ústavní výchova, uložena ochranná výchova nebo nařízeno předběžné opatření, pokud stupeň zdravotního postižení neodpovídá jejich umístění do ústavu sociální péče.

Práva a povinnosti dětí umístěných v zařízení

Dítě s nařízenou ústavní výchovou má právo: na zajištění plného přímého zaopatření; na rozvíjení tělesných, duševních a citových schopností a sociálních dovedností; na respektování lidské důstojnosti; na společné umístění se svými sourozenci; na vytváření podmínek pro dosažení vzdělání a pro přípravu na povolání; na svobodu náboženství; být seznámeno se svými právy a povinnostmi, radit se se svým obhájcem nebo opatrovníkem; účastnit se činností a aktivit zařízení organizovaných v rámci výchovného programu.

Povinnosti ředitele zařízení

Ředitel zařízení je povinen: seznámit dítě s jeho právy a povinnostmi; oznámit neprodleně orgánu sociálně-právní ochrany dětí (dále jen „příslušnému orgánu“) jméno a příjmení dítěte,

¹⁵ <http://portal.gov.cz/app/zakony/download?idBiblio=53243>

jsou-li splněny podmínky pro jeho osvojení nebo pěstounskou péči; předat dítě do péče budoucího osvojitele nebo pěstouna; dát příslušnému soudu podnět ke zrušení ústavní výchovy, pominuly-li důvody pro její nařízení; dát příslušnému soudu podnět ke zrušení ochranné výchovy, jestliže bylo dosaženo účelu ochranné výchovy; podat podnět k prodloužení ústavní výchovy nebo prodloužení ochranné výchovy; podávat informace o dítěti zákonným zástupcům nebo příslušným orgánům na jejich žádost; informovat příslušný obecní úřad obce s rozšířenou působností o nadcházejícím propuštění dítěte ze zařízení; umožnit dítěti, které má být propuštěno ze zařízení z důvodu zletilosti, jednání se sociálním kurátorem.

Povinná dokumentace

Zařízení vedou tuto dokumentaci: vnitřní řád zařízení (pravidla pro hodnocení a odměňování dětí, práva a povinnosti dětí); roční plán a týdenní programy výchovně vzdělávací činnosti; jednací protokol; osobní dokumentaci dětí; dokumentaci o umístění a průběhu pobytu dítěte v oddělené místnosti a zadrženého na útěku; knihu denní evidence zařízení; knihu úředních návštěv a knihu ostatních návštěv.¹⁶

Základní vzdělávání

Základní vzdělávání je v současné době jedinou etapou vzdělávání, které se povinně účastní každé dítě v ČR. Základní vzdělávání se realizuje v oborech základní škola a základní škola speciální. Cílem základního vzdělávání je vytvoření základů pro celoživotní učení.

Základní vzdělávání se uskutečňuje na základní škole (devítiletý program), základní škole speciální (desetiletý program), na nižším stupni víceletých gymnázií a konzervatoří v osmiletém oboru vzdělání tanec. Základní vzdělávání lze na prvním stupni uskutečňovat také formou individuálního vzdělávání. Základní vzdělávání je definováno školským zákonem a následujícími, které vymezují základní vzdělávání, jeho cíle a náležitosti průběhu tohoto vzdělávání.

Žák získá základní vzdělání absolvováním vzdělávacího programu podle rámcového vzdělávacího programu (dále jen RVP) pro základní vzdělávání. Toto vzdělání opravňuje k postupu do středního vzdělávání. Pro osoby, které nezískaly základní vzdělání, může základní

¹⁶ <http://portal.gov.cz/app/zakony/download?idBiblio=53243>

a střední škola po projednání se zřizovatelem a krajským úřadem organizovat v souladu s RVP základního vzdělávání kursy pro získání základního vzdělání.

Absolvováním vzdělávacího programu podle rámcového vzdělávacího programu pro obor vzdělání základní škola speciální žák získá základy vzdělání, které mu umožňují dále se vzdělávat na praktické škole jednoleté nebo dvouleté. Vzdělávání žáků se středně těžkým a těžkým mentálním postižením, žáků se souběžným postižením, s více vadami a autismem se zpravidla realizuje v základních školách speciálních.¹⁷

Speciální vzdělávání

Jako speciální vzdělávání označujeme vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami – to je žáků se zdravotním postižením (s mentálním, tělesným, zrakovým, sluchovým postižením, vadami řeči, autismem, souběžným postižením více vadami, vývojovými poruchami chování) a zdravotním nebo sociálním znevýhodněním. Speciální vzdělávání se poskytuje žákům, u nichž byly tyto potřeby zjištěny školským poradenským zařízením, a je jim poskytováno na všech stupních vzdělávacího systému.

Pokud to odpovídá potřebám žáka a možnostem školy, doporučuje se integrace do běžného vzdělávacího proudu. Upřednostňována je forma individuální integrace žáka (např. v běžné třídě běžné školy) před formou skupinové integrace (např. ve speciální třídě běžné školy), či před vzděláváním ve školách samostatně zřízených pro tyto žáky (ve speciální škole).

Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami je popsáno v RVP, které doporučují přizpůsobit vzdělávací obsah a formu výuky pro tyto žáky tak, aby odpovídaly jejich potřebám a možnostem. Do školních vzdělávacích programů (dále jen ŠVP) se mohou také zařadit speciální předměty, např. znakový jazyk, logopedická péče, práce s optickými pomůckami, zdravotní tělesná výchova, komunikační a sociální dovednost a jiné. Společně s uvedením těchto předmětů mohou být ve výuce využity i didaktické a kompenzační pomůcky, speciální učebnice a výukové programy.¹⁸

¹⁷ <http://www.nuv.cz/vzdelavani-v-cr/zakladni-vzdelavani>

¹⁸ <http://www.nuv.cz/vzdelavani-v-cr/specialni-vzdelavani>

3 CHARAKTERISTIKA A ROLE PŘÍSPĚVKOVÝCH ORGANIZACÍ

Zřizování příspěvkových organizací územními samosprávnými celky (krají a obcemi) je zcela v kompetenci příslušných zastupitelstev. Na rozdíl od příspěvkových organizací zřízených organizačními složkami státu se příspěvkové organizace zřízené krajem nebo obcí zapisují do obchodního rejstříku. Zatímco příspěvkové organizace „státní“ mohou mít příjmy z „jiné“ činnosti, příspěvkové organizace „obecní“ mají příjmy z činnosti „doplňkové“.¹⁹

3.1 PRÁVNÍ RÁMEC PŘÍSPĚVKOVÝCH ORGANIZACÍ

Příspěvková organizace je právnická osoba, která se řídí specifickou právní úpravou. Základní právní rámec je dán zákonem č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů (dále také jen „zákon o rozpočtových pravidlech“). Tento zákon stanoví zejména pravidla pro hospodaření obcí, měst a krajů, pravidla pro sestavování rozpočtů, poskytování dotací atd. Dále stanoví, jaké právnické osoby mohou být územními samosprávnými celky zakládány. Jedním typem takové právnické osoby jsou právě příspěvkové organizace.

Zákon o rozpočtových pravidlech je základní právní úpravou, na které stojí vztah mezi zřizovatelem - územním samosprávným celkem a jím zřízenou příspěvkovou organizací. Jeho aplikace však souvisí i s celou řadou dalších právních předpisů, které mají dopad např. na schvalovací a procesní postupy. V tomto ohledu je třeba zmínit zejména zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení). Tento zákon definuje pravomoci zastupitelstva a rady územního samosprávného celku, které se vždy na rozhodování o fungování příspěvkové organizace musí podílet.

Vzhledem k tomu, že příspěvková organizace de facto hospodář s veřejným majetkem, vztahuje se na ni i zákon č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů (zákon o finanční kontrole), a jeho prováděcí vyhláška č. 416/2004 Sb. Zákon o finanční kontrole upravuje zejména veřejnosprávní kontrolu, finanční kontrolu podle mezinárodních smluv a zavedení vnitřního kontrolního systému uvnitř orgánu veřejné správy, mezi které se řadí nejen zřizovatel, ale také příspěvková organizace. Tyto právní předpisy mají zajistit účelné, hospodárné a efektivní využití veřejných prostředků, proto mají v praxi pro vztah mezi zřizovatelem a příspěvkovou organizací zásadní význam. Procesní pravidla při provádění veřejnosprávní kontroly se řídí zákonem č. 552/1991 Sb., o státní kontrole.

¹⁹ MERLÍČKOVÁ RŮŽIČKOVÁ, R. Neziskové organizace: vznik, účetnictví, daně. 11. vyd. Olomouc: ANAG, 2011. 254 s. ISBN 978-80-7263-675-4.

Z obecných právních předpisů, které dotvářejí právní rámec fungování příspěvkových organizací, nelze zapomenout ani na zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví. Příspěvková organizace je právnickou osobou a v souladu se zákonem o účetnictví tudíž i účetní jednotkou. Účetní jednotka je povinna vést účetnictví (dříve se používal pojem podvojně účetnictví, který laická veřejnost používá dodnes). Pravidla pro vedení účetnictví vyplývají nejen ze samostatného zákona o účetnictví, který se zabývá spíše obecnými zásadami a obecnými pojmy společnými pro všechny typy účetních jednotek, ale především z navazující vyhlášky č. 410/2009 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, pro některé vybrané účetní jednotky. Na tyto závazné právní předpisy pak dále navazují vyhláška č. 270/2010 Sb., o inventarizaci majetku a závazků, a vyhláška č. 383/2009 Sb., o účetních záznamech v technické formě vybraných účetních jednotek a jejich předávání do centrálního systému účetních informací státu a požadavcích na technické a smíšené formy účetních záznamů (technická vyhláška o účetních záznamech). Konkrétní účetní postupy vycházejí z Českých účetních standardů pro některé vybrané účetní jednotky, které vedou účetnictví podle vyhlášky č. 410/2009 Sb.

Příspěvková organizace je však nejen účetní jednotkou, ale jako právnická osoba i daňovým poplatníkem. Vztahují se na ni tedy veškeré zákony daňové soustavy ČR, tj. zejména: zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů; zákon č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů; zákon č. 16/1993 Sb., o dani silniční; zákon č. 357/1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí; zákon č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitosti, a v neposlední řadě i; zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, a zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních.

Kromě právních předpisů obecného charakteru, které se týkají všech příspěvkových organizací, je třeba zmínit i specifické právní předpisy, které upravují jednotlivé příspěvkové organizace v závislosti na jejich hlavním účelu a činnosti, pro něž byly zřízeny. Těchto právních předpisů je celá řada, např. činnost škol a školských zařízení upravuje školský zákon, zdravotnická zařízení vycházejí z právní úpravy pro poskytování zdravotní péče a provoz zdravotnických zařízení, organizace sociálního charakteru vycházejí z právní úpravy sociálního zabezpečení (např. zákon o sociálních službách), organizace zabezpečující správu a údržbu hřbitovů se řídí zákonem o pohřebnictví, organizace spravující nemovitosti při své

činnosti vycházejí z legislativy upravující nájem a podnájem bytů a nebytových prostor, regulované nájemné atd.²⁰

3.2 PŘÍSPĚVKOVÉ ORGANIZACE ÚZEMNÍCH SAMOSPRÁVNÝCH CELKŮ

Zřizování, změny a zrušení příspěvkových organizací

ÚSC zřizuje příspěvkové organizace pro takové činnosti ve své působnosti, které jsou zpravidla neziskové a jejichž rozsah, struktura a složitost vyžadují samostatnou právní subjektivitu.

Zřizovatel vydá o vzniku příspěvkové organizace zřizovací listinu, která musí obsahovat: úplný název zřizovatele; název, sídlo příspěvkové organizace a její identifikační číslo; vymezení hlavního účelu a odpovídajícího předmětu činnosti; označení statutárních orgánů a způsob, jakým vystupují jménem organizace; vymezení majetku ve vlastnictví zřizovatele, který se příspěvkové organizaci předává k hospodaření (dále jen "svěřený majetek"); vymezení práv, která organizaci umožní, aby se svěřeným majetkem mohla plnit hlavní účel, k němuž byla zřízena; okruhy doplňkové činnosti navazující na hlavní účel příspěvkové organizace, kterou jí zřizovatel povolí k tomu, aby mohla lépe využívat všechny své hospodářské možnosti a odbornost svých zaměstnanců; tato činnost nesmí narušovat plnění hlavního účelu organizace a sleduje se odděleně; vymezení doby, na kterou je organizace zřízena.

Příspěvková organizace hospodář se svěřeným majetkem v rozsahu stanoveném zřizovací listinou. Příspěvková organizace nabývá majetek od svého zřizovatele.

Do svého vlastnictví může příspěvková organizace nabýt pouze majetek potřebný k výkonu činnosti, pro kterou byla zřízena, a to:

- bezúplatným převodem od svého zřizovatele
- darem s předchozím písemným souhlasem zřizovatele
- děděním
- jiným způsobem na základě rozhodnutí zřizovatele

²⁰MADEROVÁ VOLTNEROVÁ, K., TÉGL P. Vztahy mezi zřizovatelem a příspěvkovou organizací ÚSC 2011. 2. vyd. Ostrava: ANAG, 2011. 160 s. ISBN 978-80-7263-664-8

Pokud se stane majetek pro ni trvale nepotřebný, nabídne ho přednostně bezúplatně zřizovateli. Nepřijme-li zřizovatel písemnou nabídku, může příspěvková organizace po jeho předchozím písemném souhlasu majetek převést do vlastnictví jiné osoby za podmínek stanovených zřizovatelem.

Zřizovatel provádí kontrolu hospodaření příspěvkové organizace. Příspěvková organizace se zapisuje do obchodního rejstříku; návrh na zápis podává zřizovatel.²¹

3.2.1 HOSPODAŘENÍ PŘÍSPĚVKOVÝCH ORGANIZACÍ

Vydání zřizovací listiny příspěvkové organizace

Rozhodnutí o zřízení příspěvkové organizace a schválení zřizovací listiny je výhradní pravomocí zastupitelstva obce. Zákon o obcích (dále jen ZO) výslovně neuvádí, že zastupitelstvo má pravomoc měnit zřizovací listinu zřízené příspěvkové organizace. Pokud se tedy obec rozhodne zřídit příspěvkovou organizaci, je její povinností vydat zřizovací listinu této příspěvkové organizace. Zřizovací listina musí obsahovat všechny náležitosti, které jsou uvedeny v ZO.

Zveřejnění v Ústředním věstníku ČR

Obec je povinna zveřejnit informaci o zřízení příspěvkové organizace a znění zřizovací listiny v Ústředním věstníku ČR, stejně jako informaci o zrušení nebo o sloučení zřizovaných příspěvkových organizací.

Dále je zapotřebí doložit v návrhu tyto údaje:

Základní údaje: a) rozhodnutí o zřízení příspěvkové organizace; b) zřizovací listina příspěvkové organizace; c) oprávnění k doplňkové činnosti; d) listina osvědčující právní důvod užívání místností, v nichž je umístěno sídlo příspěvkové organizace; e) doklad o přidělení identifikačního čísla.

Další povinnosti zřizovatele stanovené Zákonem o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů (dále jen ZRP): poskytnout příspěvek na provoz své příspěvkové organizace, schvalovat výši rezervního fondu, schvalovat odpisový plán příspěvkové organizace.

²¹ <http://www.atre.cz/zakony/page0142.htm>; 250/2000 Sb., Zákon o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů

Zrušení příspěvkové organizace

Je-li příspěvková organizace zřízena na *dobu určitou*, pak její existence končí datem uvedeným v rozhodnutí zastupitelstva o jejím zřízení a ve zřizovací listině. Je-li příspěvková organizace zřízena *na dobu neurčitou* a zřizovatel se rozhodne k jejímu zrušení, pak zastupitelstvo obce tento záměr projedná a rozhodne svým usnesením o termínu ukončení existence příspěvkové organizace. Kromě rozhodnutí o zrušení příspěvkové organizace musí však zřizovatel vyřešit otázku osoby jmenované jako statutární orgán.²²

3.2.2 FINANČNÍ ZAJIŠTĚNÍ PŘÍSPĚVKOVÝCH ORGANIZACÍ

Příspěvková organizace hospodaří s peněžními prostředky získanými vlastní činností a s peněžními prostředky přijatými z rozpočtu svého zřizovatele. Dále hospodaří s prostředky svých fondů, s peněžitými dary od fyzických a právnických osob, včetně peněžních prostředků poskytnutých z Národního fondu a ze zahraničí.

Příspěvková organizace dále hospodaří: s dotací na úhradu provozních výdajů, které jsou nebo mají být kryty z rozpočtu EU; s dotací na úhradu provozních výdajů podle mezinárodních smluv.

Pokud se prostředky nespotebují do konce kalendářního roku, převádějí se do rezervního fondu jako zdroj financování v následujících letech a mohou se použít pouze na stanovený účel. V rezervním fondu se tyto zdroje sledují odděleně.

Zřizovatel poskytuje příspěvek na provoz své příspěvkové organizaci zpravidla v návaznosti na výkony nebo jiná kritéria jejích potřeb. Pokud příspěvková organizace vytváří ve své doplňkové činnosti zisk, může jej použít jen ve prospěch své hlavní činnosti; zřizovatel může organizaci povolit jiné využití tohoto zdroje.

Příspěvkové organizaci může její zřizovatel uložit odvod do svého rozpočtu, jestliže: její plánované výnosy překračují její plánované náklady; její investiční zdroje jsou větší, než je jejich potřeba užití podle rozhodnutí zřizovatele, nebo; porušila rozpočtovou kázeň.

²² MOCKOVČIAKOVÁ, A.; PROKŮPKOVÁ, D.; MORÁVEK, Z. Příspěvkové organizace 2011: výklad je zpracován k právnímu stavu ke dni 1. 1. 2011. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. 324 s. ISBN 978-80-7357-626-4.

Příspěvková organizace se dopustí porušení rozpočtové kázně tím, že: použije finanční prostředky, které obdrží z rozpočtu svého zřizovatele, v rozporu se stanoveným účelem; převede do svého peněžního fondu více finančních prostředků, než stanoví zákon nebo než rozhodl zřizovatel; použije prostředky svého peněžního fondu na jiný účel, než stanoví zákon nebo jiný právní předpis; použije své provozní prostředky na účel, na který měly být použity prostředky jejího peněžního fondu podle zákona, nebo; překročí stanovený nebo přípustný objem prostředků na platy, pokud toto překročení do 31. prosince nekryla ze svého fondu odměn.

Za porušení rozpočtové kázně uloží zřizovatel příspěvkové organizaci odvod do svého rozpočtu ve výši neoprávněně použitých prostředků. Zřizovatel může z důvodu zamezení tvrdosti snížit nebo prominout odvod za porušení rozpočtové kázně na základě písemné žádosti příspěvkové organizace. Vztah rozpočtu příspěvkové organizace k rozpočtu zřizovatele lze během roku změnit v neprospěch příspěvkové organizace jen ze závažných, objektivně působících příčin.²³

3.3 DRUHY PŘÍSPĚVKŮ

Na rozpočet svého zřizovatele jsou příspěvkové organizace napojeny příspěvkem, a to zvláště: *příspěvkem na provoz*, který je určen k doplnění chybějících zdrojů na financování běžných (neinvestičních) potřeb, včetně oprav a údržby. Měl by být poskytován zpravidla v návaznosti na výkony nebo jiná kritéria, aby se zvýšila alokační efektivnost; *příspěvkem na investice*.

Odvody příspěvkové organizace

Příspěvková organizace může být i odvodovou, tzn. na rozpočet svého zřizovatele je napojena odvodem. Je tomu tak v případě, kdy: její vlastní plánované výnosy jsou vyšší než plánované náklady. Pak je stanovený odvod závazným ukazatelem rozpočtu. Tato situace je však výjimečná; zřizovatel určí příspěvkové organizaci odvod z odpisů v případě, kdy investiční zdroje příspěvkové organizace jsou větší než jejich potřeba, např. podle rozhodnutí zřizovatele se plánuje zrušení organizace v nejbližších letech (jde o tzv. útlumový režim) a příspěvková organizace nebude potřebovat odpisy, nebude pořizovat nový dlouhodobý hmotný majetek; příspěvková organizace poruší rozpočtovou kázeň (podle zákona o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů).

²³ <http://www.atre.cz/zakony/page0142.htm>; 250/2000 Sb., Zákon o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů

Plánovaný finanční vztah rozpočtu příspěvkové organizace k rozpočtu zřizovatele by měl být v průběhu roku měněn pouze ve výjimečných případech (v důsledku působení objektivních příčin), aby se nezhoršovaly podmínky hospodaření příspěvkové organizace. Ke zvýšení příspěvku příspěvkové organizaci může zřizovatel přistoupit pouze tehdy, má-li potřebné finanční zdroje na jeho pokrytí ve svém rozpočtu. Prostřednictvím rozpočtu zřizovatele - např. obce se zprostředkovává v některých případech příjem finančních prostředků ze státního rozpočtu (např. dotace na požární ochranu) nebo z rozpočtu kraje do rozpočtu příspěvkové organizace - např. školy. V obou případech to zároveň může ovlivnit výši výdajů v rozpočtu obce na příspěvek na investice (kapitálový) příspěvkové organizaci.

Ačkoliv má příspěvková organizace právní subjektivitu, některé úkony může učinit pouze se souhlasem svého zřizovatele, a to: využít při investicích úvěrů a půjček pro financování svých investičních potřeb; k překlenutí časového nesouladu mezi zdroji a potřebami může jí její zřizovatel poskytnout návratnou finanční výpomoc, je-li předpoklad, že bude splacena z vlastních rozpočtových výnosů příspěvkové organizace (nejpozději do 31. 12.); ručit za závazky svého zřizovatele nebo jiných subjektů, které zřizovatel také zřídil nebo založil. Nesmí však ručit za závazky dalších subjektů, např. soukromých podniků apod.; pořizovat věci na splátky (jde o formu dluhu) nebo smlouvou o nájmu s právem koupě, neboť nemusí mít v budoucnu finanční prostředky na zakoupení - např. zřizovatel naplánuje zrušení příspěvkové organizace; přijímat jako protihodnotu za své pohledávky vůči jiným subjektům cenné papíry.

Příspěvková organizace nemůže:

- nakupovat akcie či jiné cenné papíry, neboť obchodování s cennými papíry je spojeno s rizikem a příspěvková organizace hospodaří s veřejnými finančními prostředky
- poskytovat dary jiným subjektům s výjimkou peněžitých a věcných darů poskytovaných v souladu s vyhláškou ministerstva financí ČR o fondu kulturních a sociálních potřeb²⁴

3.4 FONDY

Příspěvková organizace hospodaří také s prostředky svých peněžních fondů, které tvoří a používá v souladu se zákonem o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. Příspěvkové organizace zřizované územní samosprávou vytváří své peněžní fondy. Jsou to: rezervní fond;

²⁴ PEKOVÁ, J.; PILNÝ, J.; JETMAR, M. Veřejná správa a finance veřejného sektoru. 3. vyd. Praha: ASPI, s. r. o., 2008. 712 s. ISBN 978-80-7357-351-5.

investiční fond; fond odměn; fond kulturních a sociálních potřeb. Hospodaření příspěvkové organizace podléhá finanční kontrole ze strany zřizovatele.

Zřizovatel - obec, kraj může své příspěvkové organizaci vymezit v rámci její vedlejší hospodářské činnosti druhy a rozsah této činnosti. Tato činnost by měla být v zásadě zisková a měla by přinášet další finanční zdroje pro financování hlavní neziskové činnosti organizace (ztrátové činnosti nemají smysl, snižují efektivnost hospodaření příspěvkové organizace). V tomto případě zisk z této činnosti je předmětem daně z příjmů právnických osob). I na příspěvkové organizace se vztahují určitá daňová zvýhodnění upravená zákonem o daních z příjmů.²⁵

Tvorba a použití fondů vyplývá z rozpočtových pravidel, až na fond kulturních a sociálních potřeb, který je řízen samostatnou vyhláškou Ministerstva financí. Nepochybně jsou fondy významným nástrojem, neboť jejich pomocí je možné manipulovat s hospodářským výsledkem.

Určitá omezení najdeme v možnosti nákupu na splátky nebo prostřednictvím smlouvy o nájmu s právem koupě, kdy je nutné si vyžádat předem souhlas zřizovatele. Zapovězen je nákup cenných papírů a akcií, dary lze poskytovat jen z fondu kulturních a sociálních potřeb a v rozsahu povoleném zvláštní vyhláškou, tedy jen zaměstnancům.²⁶

Peněžní fondy příspěvkových organizací

Příspěvková organizace vytváří své peněžní fondy: rezervní fond; investiční fond; fond odměn; fond kulturních a sociálních potřeb. Zůstatky peněžních fondů se po skončení roku převádějí do následujícího roku.

Rezervní fond

Rezervní fond se tvoří ze zlepšeného výsledku hospodaření (dále jen VH) příspěvkové organizace na základě schválení jeho výše zřizovatelem po skončení roku, sníženého o případné převody do fondu odměn. Rozdělení zlepšeného VH do rezervního fondu a do fondu odměn schvaluje zřizovatel.

²⁵ PEKOVÁ, J.; PILNÝ, J.; JETMAR, M. Veřejná správa a finance veřejného sektoru. 3. vyd. Praha: ASPI, s. r. o., 2008. 712 s. ISBN 978-80-7357-351-5.

²⁶ MERLÍČKOVÁ RŮŽIČKOVÁ, R. Neziskové organizace: vznik, účetnictví, daně. 11. vyd. Olomouc: ANAG, 2011. 254 s. ISBN 978-80-7263-675-4.

Rezervní fond používá příspěvková organizace: k dalšímu rozvoji své činnosti; k časovému překlenutí dočasného nesouladu mezi výnosy a náklady; k úhradě případných sankcí uložených jí za porušení rozpočtové kázně; k úhradě své ztráty za předchozí léta. Zřizovatel může dát příspěvkové organizaci souhlas k tomu, aby část svého rezervního fondu použila k posílení svého investičního fondu.

Investiční fond

Investiční fond vytváří příspěvková organizace k financování svých investičních potřeb. Jeho zdrojem jsou: peněžní prostředky ve výši odpisů hmotného a nehmotného dlouhodobého majetku prováděné podle odpisového plánu; investiční dotace z rozpočtu zřizovatele; investiční příspěvky ze státních fondů; příjmy z prodeje svěřeného dlouhodobého hmotného majetku; dary a příspěvky od jiných subjektů, jsou-li určené nebo použitelné k investičním účelům; příjmy z prodeje dlouhodobého hmotného majetku ve vlastnictví příspěvkové organizace; převody z rezervního fondu ve výši povolené zřizovatelem.

Investiční fond příspěvkové organizace se používá: k financování investičních výdajů; k úhradě investičních úvěrů nebo půjček; k odvodu do rozpočtu zřizovatele, pokud takový odvod uložil; k posílení zdrojů určených na financování údržby a oprav majetku, který příspěvková organizace používá pro svou činnost. Ke krytí investičních potřeb lze se souhlasem zřizovatele použít též investičních úvěrů nebo půjček.

Fond odměn

Fond odměn je tvořen ze zlepšeného výsledku hospodaření příspěvkové organizace, a to do výše jeho 80 %, nejvýše však do výše 80 % stanoveného nebo přípustného objemu prostředků na platy. Tvorbu fondu odměn provede příspěvková organizace na základě schválení výše zlepšeného výsledku hospodaření a jeho rozdělení zřizovatelem. Z fondu odměn se hradí odměny zaměstnancům. Přednostně se z fondu odměn hradí případné překročení prostředků na platy, jehož výše se zjišťuje podle zvláštního právního předpisu.

Fond kulturních a sociálních potřeb

FKSP je tvořen základním přidělem na vrub nákladů příspěvkové organizace z ročního objemu nákladů zúčtovaných na platy a náhrady platů, popřípadě na mzdy a náhrady mzdy a odměny za pracovní pohotovost, na odměny a ostatní plnění za vykonávanou práci. FKSP je

naplňován zálohově z roční plánované výše v souladu s jeho schváleným rozpočtem. Vyúčtování skutečného základního přidělu se provede v rámci účetní závěrky.

FKSP je tvořen k zabezpečování kulturních, sociálních a dalších potřeb a je určen zaměstnancům v pracovním poměru k příspěvkové organizaci, žákům středních odborných učilišť a učilišť, interním vědeckým aspirantům, důchodcům, kteří při odchodu pracovali u příspěvkové organizace, případně rodinným příslušníkům zaměstnanců a jiným fyzických i právnických osob.²⁷

²⁷ <http://www.atre.cz/zakony/page0142.htm>; 250/2000 Sb., Zákon o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů

4 HOSPODAŘENÍ VYBRANÉ PŘÍSPĚVKOVÉ ORGANIZACE V OBLASTI ŠKOLSTVÍ

Základní informace o Valašských Kloboukách a Smolině

Valašské Klobouky

Město Valašské Klobouky se nachází v severním cípu Chráněné krajinné oblasti Bílé Karpaty, vyhlášené v roce 1996 za biosférickou rezervaci UNESCO. Na archeologické nálezy dokumentující předslovanské osídlení navazuje první písemná zmínka o existenci Klobouk z roku 1341. Již v roce 1356 byl pak Kloboukám udělen statut města Hradiště, městem v plném slova smyslu byly až od 16. století. Díky řadě privilegií Klobouky fungovaly jako hospodářské středisko a silné centrum někdejšího brumovského panství. Proto se po roce 1848 staly Klobouky sídlem okresních úřadů jižního Valašska. V roce 1949 byla zrušena dvoj kolejnost okresů (dosud byly okresy soudní a politické) - Kloboukám statut okresu zůstal, a to až do roku 1960, kdy další správní reforma začlenila jihovalašský region do okresu Gottwaldov (od roku 1990 Zlín). Počet obyvatel (k 1. 3. 2001): 5215 (včetně integrovaných obcí Lipina, Mirošov a Smolina). Město je přirozeným spádovým centrem jižního Valašska a tato poloha podporuje i síť potřebných úřadů, školských i předškolních zařízení, kulturních institucí, sportovišť, zdravotnických služeb, obchodů atd. Ve městě existuje síť škol. Jsou to Gymnázium a Obchodní akademie, SOU zemědělské a OU, Praktická škola, ZŠ, ZUŠ, zvláštní škola a dětský domov, mateřská škola a Dům dětí a mládeže.²⁸

Smolina

Smolina je vesnice ve Zlínském kraji, je místní částí města Valašské Klobouky. Smolinu obývá 294 obyvatel, má 99 domů. Není zde pošta, proto používá poštovní směrovací číslo Valašských Klobouk. Smolina je osada ležící pod Vizovickými vrchy. Jedná se o rodiště hrdiny protinacistického odboje plukovníka Josefa Valčíka, jednoho z účastníků atentátu na Reinharda Heydricha. Na počest plukovníka Valčíka zde byla odhalena pamětní deska. Součástí pietního místa je i pamětní deska se jmény popravených členů rodiny Josefa Valčíka. V zahradě vedle domu č. p. 41 stával do poloviny 20. století rodný dům Josefa Valčíka. Ve vsi se nachází dětský domov, založený v roce 1953. Vsi protéká potok Smolinka. Podél jeho toku se rozkládá přírodní památka Smolinka, chráněné území s výskytem šafránu bělokvětého. Ve vsi lze také spatřit i roubenou zvonici z 19. století.²⁹

²⁸ <http://www.valasskeklobouky.cz/soucasnost-mesta/d-1332/p1=1737>

²⁹ <http://cs.wikipedia.org/wiki/Smolina>

4.2 ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA DĚTSKÉHO DOMOVA, ZŠ A PRAKTICKÉ ŠKOLY VAL. KLOBOUKY

Zřizovatelem je Krajský úřad Zlínského kraje - odbor školství, mládeže a sportu dne 1. 9. 1991, instituce byla zařazena do sítě 1. 1. 1995 zřizovací listinou č. j. 29589/94-61; vytvořila si emailovou schránku „dd.smolina@seznam.cz“ a www stránky: www.ddsmolina.cz. Realizuje vzdělávací programy Základní škola (1. - 9. ročník) - školní vzdělávací program „Škola pro život“; Základní škola speciální (1. – 10. ročník); Praktická škola s dvouletou přípravou (1. a 2. ročník).³⁰

Součástí školy, ve které je sedm tříd základní školy (vzdělávání dle programu Zvláštní školy), jedna speciální třída (vzdělávání dle programu Pomocné školy) a jedna třída praktické školy. O 59 dětí se stará 11 učitelů - speciálních pedagogů a vychovatelka ve školní družině.³¹ Pro doplnění fungování dětského domova je v Příloze č. 1 a Příloze č. 2 popsána organizace spolupráce, respektive organizace dne.

Historie dětského domova

Z iniciativy rady zemského soudu Petra Švejdy byla ve Valašských Kloboukách dne 29. června 1922 založena Okresní péče o mládež s působností pro tehdejší valašskokloboucký okres. Dne 1. prosince 1932 byl její zásluhou ve Valašských Kloboukách slavnostně otevřen Okresní dětský domov. Koncem roku 1956 byla ve Smolině dostavěna nová budova, v níž byl dne 1. ledna 1957 zahájen provoz jednak dětského domova a jednak národní školy. A takto vnitřně členěno, pod jedním ředitelstvím, působilo toto zařízení až do 30. června 1985, kdy byla zrušena národní škola. V uvolněných prostorách byl do doby dokončení výstavby vlastního internátu zřízen internát pro učeň Odborného učiliště Valašské Klobouky (do 30. 6. 1991). Školský úřad ve Zlíně rozhodl z ekonomických důvodů (nájemné) přestěhovat sem Zvláštní školu z Vlachovy Lhoty. Současně, aby se naplnila kapacita dětského domova, rovněž z ekonomických důvodů, rozhodl o zrušení Zvláštní školy internátní v Návojně a o přemístění dětí do domova ve Smolině. V budově jsou umístěna speciální zařízení pro děti s mentálním postižením nejen z dětského domova, ale i pro děti ze spádového okolí.³²

³⁰ Výroční zpráva o činnosti v roce 2010/2011

³¹ <http://www.ddsmolina.cz/soucasnost.html>

³² <http://www.ddsmolina.cz/historie.html>

Současnost zařízení

Celá budova se člení na část dětského domova (4 samostatné byty - kuchyňka, pokoje s vlastním sociálním zařízením, obývací pokoj, prádelna, sklady), na část školní (učebny, školní družina, cvičná kuchyň a školní dílna) a na část společnou (jídlna, víceúčelový sál - tělocvična). Ke společné části patří i venkovní prostory s asfaltovým hřištěm a malým bazénem s čističkou. O děti se stará osm tet denních, jeden strýc a šest tet nočních. Děti jsou vedeny k přípravě na samostatný život (vaří, přepírají si prádlo, uklízejí, starají se o mladší sourozence apod.). Provoz celého zařízení dále pomáhají zabezpečovat vedoucí stravování, tři kuchařky, ekonomka, sociální pracovník, školnice, 2 uklízečky, údržbář a pradelna.

Praktická škola

Tato forma vzdělávání je realizována většinou jako dvouletý program denního vzdělávání. Je určena žákům se speciálními vzdělávacími potřebami, případně žákům s více vadami, kteří ukončili povinnou školní docházku v základní škole praktické, v základní škole speciální a pro žáky se zdravotním postižením či zdravotním znevýhodněním, kteří ukončili povinnou školní docházku v nižším než devátém ročníku základní školy.

Poskytuje doplnění a rozšíření všeobecného vzdělání, osvojení znalostí a manuálních dovedností potřebných pro výkon jednoduchých činností v oblastech praktického života, přípravy pokrmů, ručních prací, zdravotní a rodinné výchovy a pěstitelství.³³

4.2.1 VLIV PERSONÁLNÍCH PODMÍNEK NA VZDĚLÁVÁNÍ

Jednou z nejdůležitějších součástí každého zaměstnání je získání odměny za odvedenou práci. Jelikož jsou ve zkoumané instituci zaměstnané jak osoby v pracovním poměru jako pedagogičtí pracovníci (učitelé, vychovatelé apod.), tak i jako nepedagogičtí pracovníci (např. uklízečky, kuchařky apod.). Pro každou skupinu pracovníků se používá jiné označení pro finanční odměnu, a to mzda a plat. Pro správné pochopení těchto pojmů je v následujícím textu uvedeno základní rozlišení těchto dvou pojmů.

Odměňování za práci zaměstnanců v pracovním poměru je v současné době upraveno přímo v zákoníku práce. Dříve se řídilo dvěma samostatnými zákony (zákon o mzdě a zákon o platu). I nadále zůstává rozlišení odměny za práci na:

³³ <http://www.specmt.com/index.php/prakticka-kola/charakteristikaprs>

Plat - platem jsou odměňováni zaměstnanci – státu, územních samosprávných celků (krajů a obcí), státních fondů, příspěvkových organizací

Mzda - mzdou jsou odměňováni zaměstnanci ostatních zaměstnavatelů. Mzdou se rozumí peněžitá plnění nebo plnění peněžité hodnoty (naturální mzdy) poskytované zaměstnavatelem zaměstnanci za vykonanou práci.

Mzda a plat se poskytují podle složitosti, odpovědnosti a namáhavosti práce, podle obtížnosti pracovních podmínek, podle pracovní výkonnosti a dosahovaných pracovních výsledků. Složitost, odpovědnost a namáhavost práce se posuzuje podle vzdělání a praktických znalostí a dovedností potřebných pro výkon této práce apod. Pracovní podmínky se posuzují podle obtížnosti pracovních režimů vyplývajících z rozvržení pracovní doby, na práci v noci nebo práci přesčas, apod. Pracovní výkonnost se posuzuje podle intenzity a kvality prováděných prací, pracovních schopností a pracovní způsobilosti a výsledky práce se posuzují podle množství a kvality.

Zaměstnavatelé musí za práci stejné hodnoty stanovit zaměstnancům stejnou mzdu a plat. Pracovní smlouva musí mít písemnou formu. Neobsahuje-li pracovní smlouva údaje o právech a povinnostech vyplývajících z pracovního poměru, je zaměstnavatel povinen zaměstnance o nich písemně informovat.

Zdravotní pojištění zaměstnanců

Zdravotní pojištění je zajímavé tím, že za každého se musí platit pojistné, za někoho tak činí stát. Vyměřovacím základem je úhrn příjmů ze závislé činnosti a funkčních požitků, které jsou předmětem daně z příjmů fyzických osob a nejsou od této daně osvobozeny. Do základu se naopak nezahrnují: náhrada škody podle zákoníku práce, odstupné, odchodné, věcnostní přídavek horníků, apod.

Sociální pojištění zaměstnanců

Sociální pojištění zahrnuje: pojistné na nemocenské pojištění, pojistné na důchodové pojištění, příspěvek na státní politiku zaměstnanosti. Vyměřovacím základem je úhrn příjmů, které jsou předmětem daně z příjmů fyzických osob a nejsou od této daně osvobozeny. Do

základu se naopak nezahrnují: náhrada škody, odstupné, odchodné a odbytné, věrnostní přídavek horníků, odměny za vynálezy a zlepšovací návrhy, jednorázová sociální výpomoc.³⁴

Žáci jsou vzděláváni speciálními pedagogy. Všichni pedagogičtí pracovníci jsou ve svém oboru velmi fundovanými pedagogy. Individuálním přístupem k žákům se speciálními vzdělávacími potřebami a k jejich dispozicím ke vzdělávání usilují v co největší možné míře eliminovat jejich nedostatky v nadání. Vzdělávání žáků je však ztíženo tzv. systémem malotřídního vyučování, kdy se z důvodu malého počtu žáků v jednotlivých ročnících musí dva až tři ročníky spojit k učení v jedné třídě. Tento systém vyžaduje mimořádně důkladnou přípravu pedagogů na vyučovací proces. Všichni učitelé mají magisterské nebo bakalářské studium se zaměřením na speciální pedagogiku.³⁵

Počet učitelů, výchovných a vedoucích pracovníků a nepedagogických pracovníků (např. uklízečky, kuchařky, údržbáři) se dlouhodobě udržuje na stabilním počtu. Mění se pouze jejich délka úvazku podle počtu dětí a míře jejich postižení a výchovných problémů.

Organizační schéma

Vedení školy je zajištěno ředitelem. Vzhledem k malému počtu zaměstnanců, respektive i jejich sníženému úvazku, nemá určeného svého zástupce. Výuka je zajištěna učiteli pro první a druhý stupeň a vychovatelkami školní družiny. Organizačně jsou řazeni pod svého vedoucího, a to výchovného poradce. Pod vedoucího stravování jsou zařazeny kuchařky a prادلena. Účetní, ostatní pedagogičtí pracovníci, hospodářka, sociální pracovníce a školnice nemají žádného svého vedoucího, organizačně spadají přímo pod ředitele. Ostatní nepedagogičtí pracovníci (uklízečky, údržbář, topič) jsou přeřazeni pod „velitelskou ruku“ školnice.

Tab. 12: Počet a zařazení žáků

Zařazení/Školní rok	2006/2007	2007/2008	2008/2009	2009/2010	2010/2011
základní škola	37	45	42	36	31
základní škola speciální	7	0	6	8	11
praktická škola	9	10	9	5	7
družina + klub	40	40	40	40	40

Zdroj: Výroční zprávy o činnosti za roky 2006 - 2010, vlastní úprava

³⁴ <http://www.finance.cz/>

³⁵ Zpráva z vlastního hodnocení školy 2010

Dětský domov, základní škola, základní škola speciální a praktická škola patří mezi malé školy s ustáleným počtem žáků a tříd, i když ve sledovaném období s klesající tendencí. Školní rok 2006/2007 se počtem žáků nevymykal průměru. Nejvyšší registrovaný počet žáků má základní škola, kdy se o nejvyšší počet žáků starali ve školním roce 2007/2008, a to o 45 žáků; o nejnižší počet v roce 2010/2011, a to o 31 žáků. Základní škola speciální má výrazně méně žáků, o to náročnější je jejich školní i mimoškolní výuka. V dalších letech se jejich počet mírně zvyšoval, ve školním roce 2010/2011 se ustálil na počtu 11. V roce 2007/2008 nenavštěvoval základní školu speciální žádný žák, z důvodu ukončení docházky. Praktická škola má podobný počet žáků jako základní škola speciální. Jejich počet je ale značně proměnlivý, nejvyšší počet byl zaznamenán v roce 2007/2008, a to 10; nejnižší pak 5 žáků v roce 2009/2010.

4.3 ZÁKLADNÍ ÚDAJE O SOUČÁSTECH ŠKOLY

Vzdělávací program školy, školská rada, školní družina

ŠVP „Škola pro život“ je v souladu s RVP. Další programová nabídka školy: Školní klub; Logopedická péče pro žáky s narušenou komunikační schopností; Individuální péče o žáky se speciálními vzdělávacími potřebami; Terapeutická péče; Zájmové kroužky: Keramická dílna, Rukodělný kroužek, Výuka práce na počítači, Pohybové a taneční hry.

Silné stránky: učitel sám ovlivňuje průběh vzdělávání tvorbou časově tematických plánů na školní rok; cílem výuky je zapojit žáky do běžného života realizace ŠVP; vytváření individuálního vzdělávacího programu (dále jen IVP) a individuálních programů.

Slabé stránky: navýšení počtu vyučovacích hodin v průběhu týdne pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami; malotřídní systém výuky; snižující se mentální úroveň žáků praktických škol; malá ctižádost žáků získat co nejvyšší možné vzdělání (zejména u žáků ze sociálně znevýhodněného prostředí).³⁶

Školská rada

Při základních, středních a vyšších odborných školách se zřizuje školská rada (dále jen Rada). Rada je orgán školy umožňující zákonným zástupcům nezletilých žáků, zletilým žákům a

³⁶ Zpráva z vlastního hodnocení školy 2010

studentům, pedagogickým pracovníkům školy, zřizovateli a dalším osobám podílet se na správě školy.

Radu zřizuje zřizovatel, který stanoví počet jejích členů a vydá její volební řád. Třetinu členů jmenuje zřizovatel, třetinu volí zákonní zástupci žáků a zletilí žáci a třetinu volí pedagogičtí pracovníci školy. Členem rady nemůže být ředitel školy.³⁷ Školská rada Dětského domova, základní školy a praktické školy má 3 členy.

Školní družina

Školní družina je školské zařízení pro výchovu mimo vyučování. Její navštěvování není povinné a rodiče se mohou rozhodnout, zda své děti do zařízení umístí, či nikoliv. Jedná se o placenou službu.

Školní družiny bývají zřizovány jako samostatná zařízení, nebo jako součást základních škol. Ačkoliv fungují jako sociální služba (hlídají děti zaměstnaných rodičů), hlavním úkolem školních družin je mimoškolní výchova založená na pedagogice volného času, která tvoří mezistupeň mezi výchovou ve škole a výchovou v rodině. Jejich hlavním posláním je poskytování zájmové činnosti a možnost odpočinku a relaxace po školním vyučování. Školní klub má podobné využití jako školní družina.³⁸ Školní družina slouží především pro 1. stupeň ZŠ praktické a speciální, školní klub využívají dlouhodobě žáci 2. stupně základní školy praktické a speciální. Školní jídelna běžně připravuje 60 jídel, stravovací místa využívají i žáci ze ZŠ praktické a speciální.

Volný čas

Volný čas je definován velkým množstvím odborníků, jejichž názory se určitým způsobem prolínají a překrývají, ale do jisté míry se i odlišují. Mezi prvními, kteří se pokusili definovat volný čas, byli již filozofové starověkého Řecka. Z nepřehledného množství definic se přibližuje definice volného času sociologa Joffre Dumazediera, a to: volný čas představuje jen určitou část mimopracovní doby, do které dále patří osobní potřeby a povinnosti - biologické potřeby (strava, hygiena, spánek) a povinnosti rodinné (vaření, úklid, nákup, péče o děti).³⁹

³⁷ [http://www.zakonycr.cz/seznamy/561-2004-Sb-zakon-o-predskolnim-zakladnim-strednim-vyssim-odbornem-a-jinem-vzdelavani-\(skolsky-zakon\).html](http://www.zakonycr.cz/seznamy/561-2004-Sb-zakon-o-predskolnim-zakladnim-strednim-vyssim-odbornem-a-jinem-vzdelavani-(skolsky-zakon).html)

³⁸ http://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%A0koln%C3%AD_dru%C5%BEina

³⁹ vybraný a upravený text z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Voln%C3%BD_%C4%8Das

Pro rok 2012 je naplánováno několik volnočasových aktivit, pro lepší orientaci jsou rozděleny do třech tematických okruhů, a to: **Domov** (Jezdecký kroužek v Lipině, Sběr kaštanů a sušení sena pro lesní zvěř, Podzimní sběr starého papíru, Jarní sběr starého papíru, Uklid'me svět!, Den stromů - podzimní výsadba stromů, Valašský Mikulášský jarmek, Týden ke dni Země, Hippoterapie, Rozsvěcování vánočního stromu, Účast na výtvarných soutěžích); **Specializované programy** (Škola v přírodě, Preventivní programy, Centrum pro rodinu Valašské Klobouky, Spolupráce s psychologkou, Komunitní kruh, SWOT analýzy); **Účast na projektech** (EU - peníze školám, Kluby neformálního vzdělávání, Tam za řekou čeká život, Taneční kurz, Bez obav – zvládnou to, Internetový klub, Finanční gramotnost).⁴⁰

4.3.1 ČESKÁ ŠKOLNÍ INSPEKCE, DOPLŇKOVÁ ČINNOST

ČŠI je správní úřad s celostátní působností, který je organizační složkou státu a účetní jednotkou. Organizačně je členěna na ústředí ČŠI se sídlem v Praze a inspektoráty České školní inspekce. V čele je ústřední školní inspektor. Jmenování a odvolání ústředního školního inspektora se řídí služebním zákonem. Zpracovává koncepční záměry inspekční činnosti a systémy hodnocení vzdělávací soustavy.

Česká školní inspekce ve školách a školských zařízeních zapsaných do školského rejstříku v rámci inspekční činnosti: a) získává a analyzuje informace o vzdělávání dětí, žáků a studentů, o činnosti škol a školských zařízení; b) zjišťuje a hodnotí podmínky, průběh a výsledky vzdělávání; c) zjišťuje a hodnotí naplnění školního vzdělávacího programu.⁴¹

Kontroly provedené ČŠI

Údaje o výsledcích inspekční činnosti provedené ČŠI dne 18. – 22. 3. 2002. Na základě kontrolních zjištění hodnotí ve sledovaných oblastech – kvalita výchovně vzdělávací činnosti jako vynikající, hodnocení kvality vzdělávání jako velmi dobrou a podmínky činnosti jako velmi dobré. Finanční prostředky přidělené ze státního rozpočtu byly v kontrolovaných oblastech využity hospodárně a efektivně.

Výrazná pozitiva: propracovanost výchově-vzdělávacího programu; kvalitní a podrobně rozpracovaná adaptační fáze; podpora integrace svěřenců v rámci školního vzdělávání; pravidelné informování osob zodpovědných za výchovu dětí; zpracování srozumitelného

⁴⁰ <http://www.ddsmolina.cz/co-pripravujeme-Rok-2012.html>

⁴¹ [http://www.zakonycr.cz/seznamy/561-2004-Sb-zakon-o-predskolnim-zakladnim-strednim-vyssim-odbornem-a-jinem-vzdelavani-\(skolsky-zakon\).html](http://www.zakonycr.cz/seznamy/561-2004-Sb-zakon-o-predskolnim-zakladnim-strednim-vyssim-odbornem-a-jinem-vzdelavani-(skolsky-zakon).html)

vnitřního řádu pro děti; minimální podíl represe ze strany pracovníků; zřízení schránky důvěry.

Výrazná negativa: personální skladba dvojic skupinových vychovatelů (samé ženy) a absence jmenování zástupce statutárního orgánu.⁴²

Každoročně je sestavena řádná účetní závěrka a je stanoveným způsobem předložena zřizovateli. Čtvrtletně probíhají vnitřní finanční kontroly ve veřejné správě, o kterých jsou vedeny pravidelné záznamy.

V roce 2006 neproběhla žádná jiná zvláštní kontrola. V roce 2007 provedla Okresní správa sociálního zabezpečení kontrolu pojistného, kdy přeplatky ani nedoplatky nebyly zjištěny. Všeobecná zdravotní pojišťovna provedla kontrolu plateb na všeobecném zdravotním pojištění a dodržování ostatních povinností plátce, kdy žádné pohledávky nebyly zjištěny. Proběhla Veřejnosprávní kontrola hospodaření za rok 2006 včetně prověrky přiměřenosti a účinnosti vnitřního kontrolního systému. Všechny zjištěné drobné nedostatky byly neprodleně odstraněny.

V roce 2008 byla provedena pouze jedna kontrola Krajskou hygienickou stanicí Zlín a neshledala žádné zásadní nedostatky. V roce 2009 byla provedena kontrola Krajskou hygienickou stanicí Zlín a byla zaměřena na kategorizaci prací. Další kontrolu provedla Okresní správa sociálního zabezpečení Zlín a týkala se odvodů sociálního pojištění. V roce 2010 proběhla opět kontrola Krajské hygienické stanice Zlín a byla zaměřena na skladování potravin a zásob. Drobné nedostatky byly urychleně odstraněny. Všeobecná zdravotní pojišťovna uskutečnila kontrolu plnění placení zdravotního pojištění, dodržování termínů a splatností plateb, kdy opět nebyly zjištěny žádné závady.

Doplňková činnost

Příspěvková organizace může vedle své hlavní činnosti vykonávat doplňkovou činnost. V doplňkové činnosti vykonává činnosti navazující na její hlavní činnost. Nesmí být provozována způsobem, který by omezoval hlavní činnost nebo ohrožoval její kvalitu, rozsah a dostupnost. Doplňková činnost nesmí být financována z finančních prostředků státního

⁴² Výroční zprávy o činnosti za roky 2006 - 2010

rozpočtu. Prostředky získané doplňkovou činností lze v průběhu příslušného kalendářního roku použít jen k úhradě výdajů doplňkové činnosti.⁴³ Doplňková činnost ve sledovaném období 2006 - 2010 nebyla vykonávána žádnou ze škol ani jejích částí.

4.4 ANALÝZA NÁKLADŮ A VÝNOSŮ

Analýza nákladů

Náklady ovlivňují hospodářský výsledek účetní jednotky. Jedná se o peněžní částky, které instituce účelně vynaloží na získání výnosů. Náklady můžeme všeobecně rozdělit podle kalkulace (přímé, nepřímé), podle způsobu vzniku (prvotní, druhotné) a rozdělení na fixní (tyto se musí platit, např. mzdy, elektrické energie, apod.) a variabilní (jsou závislé na objemu výroby, např. mzda externího pracovníka) náklady.

Náklady byly vynaloženy na zajištění činnosti Dětského domova, Základní školy a Praktické školy Valašské Klobouky. Do tabulky **Tab. 1: Neinvestiční náklady za roky 2006 - 2010 (v Kč)** jsou zahrnuty platy, ostatní osobní náklady, ostatní neinvestiční výdaje přímé, ostatní neinvestiční výdaje provozní a neinvestiční výdaje ostatní.

Tab. 1a: Neinvestiční náklady za roky 2006 - 2010 (v tis. Kč)

	2006		2007		2008	
	schválený	upravený	schválený	upravený	schválený	upravený
platy	7 691	7 799	8 548	8 691	8 856	9 094
OON	12	12	12	12	12	12
ONIV přímé	2 927	2 998	3 299	3 379	3 394	3 492
ONIV provozní	2 900	2 900	3 050	3 100	3 100	3 100
NIV ostatní		15				
celkem	13 530	13 724	14 909	15 182	15 362	15 698

Zdroj: Výroční zprávy o hospodaření školy za roky 2006 - 2010; vlastní zpracování, zaokrouhleno na celé tisíce

Tab. 1b: Neinvestiční náklady za roky 2006 - 2010 (v tis. Kč)

	2009		2010	
	schválený	upravený	schválený	upravený
platy	8 988	9 586	9 038	8 909
OON	12	2	96	133
ONIV přímé	3 371	3 584	3 411	3 368
ONIV provozní	3 200	3 225	3 050	3 050
NIV ostatní				
celkem	15 571	16 397	16 594	15 460

Zdroj: Výroční zprávy o hospodaření školy za roky 2006 - 2010; vlastní zpracování, zaokrouhleno na celé tisíce

⁴³ [http://www.zakonycr.cz/seznamy/561-2004-Sb-zakon-o-predskolnim-zakladnim-strednim-vyssim-odbornem-a-jinem-vzdelavani-\(skolsky-zakon\).html](http://www.zakonycr.cz/seznamy/561-2004-Sb-zakon-o-predskolnim-zakladnim-strednim-vyssim-odbornem-a-jinem-vzdelavani-(skolsky-zakon).html)

Největší podíl nákladů byl vynaložen na platy, a to úhrnně všech zaměstnanců, není zde rozdělení na pedagogické a nepedagogické zaměstnance. Tato částka zahrnuje skutečné náklady na hrubé mzdy, zákonné pojištění, náklady na dočasnou pracovní neschopnost a tvorbu FKSP. V této tabulce jsou uváděny hodnoty jak schválených, tak i upravených neboli skutečných nákladů.

V letech 2006 až 2008 je nárůst objemu financí vynakládaných na platy zřetelný, od roku 2009 se projevuje spíše stagnace a snaha o snižování těchto nákladů. Přesto schvalovaná částka alespoň mírně narůstala, a to od 7 691 tis. Kč v roce 2006 až po 9 038 tis. Kč v roce 2010. Skutečné náklady do roku 2008 mírně převyšují náklady schválené, v roce 2009 došlo k výraznému překročení plánované částky, a to až o 597 644 Kč. V následujícím roce se naopak podařilo ve skutečných nákladech na platy ušetřit 127 717 Kč, a tím se částka upravená téměř vyrovnala částce schválené.

Ostatní osobní náklady představují odměny za práci na dohodu mimo pracovní poměr, odměny za využití vynálezů a autorských práv, odchodné, odstupné a částky, které zaměstnavatel refunduje jiným zaměstnavatelům k úhradě plnění zahrnovaných do ostatních osobních nákladů. Od roku 2006 do roku 2009 byla tato částka ustálená, a činila 12 000 Kč. Každoročně byla beze zbytku vyčerpána. V roce 2010 došlo k několikanásobnému zvýšení schvalované částky, a to až na 96 000 Kč. Přesto byla tato nedostačující a byla přečerpána o 37 312 Kč na 133 tis. Kč. Tyto náklady byly použity na zvyšování kvalifikace pedagogických pracovníků.

Ostatní neinvestiční výdaje přímé zahrnují náklady nutné pro provoz jak dětského domova, tak i základní a praktické školy. Tyto náklady jsou v porovnání s ostatními nákladovými položkami poměrně vysoké. Patří sem pořizování školních pomůcek, knih, materiálu, který se při výuce spotřebovává, ale také zakoupení a údržba počítačů a ostatního nutného vybavení. Je zde zahrnuto hrazení výloh za zájezdy, lyžařské výcviky a jejich doprovod.

Zde také náklady schválené průběžně narůstají, v posledních dvou letech jsou však téměř shodné. Pohybují se od 2 927 tis. Kč v roce 2006 do 3 492 tis. Kč v roce 2008. Tyto neinvestiční výdaje byly taktéž téměř každoročně mírně přečerpány, a to v rozmezí 70 až 80 tis. Kč, pouze v roce 2010 se podařilo 43 041 Kč ušetřit.

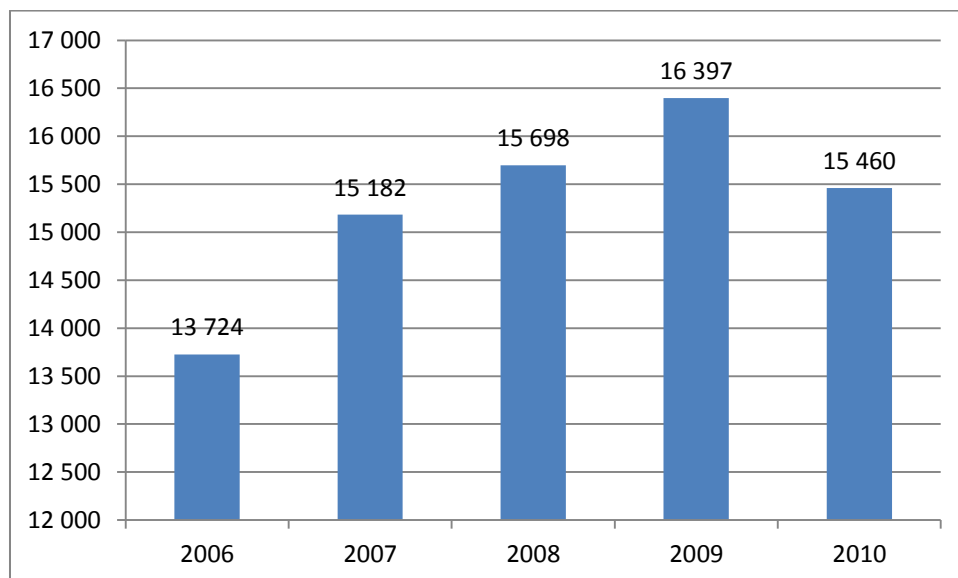
Ostatní neinvestiční výdaje provozní jsou co do objemu financí téměř shodné s výdaji přímými. Patří sem zejména výdaje za spotřebu energií, úhrady za pořizování věcí běžné denní spotřeby pro děti, zajišťování zásob nutných k provozu zařízení, dále úhrada poštovních poplatků a ostatních služeb a oprav, také platby za některé softwary a počítačové vybavení kanceláří.

U této sledované položky výdaje upravené téměř nepřekračují výdaje schválené, pokud ano, jedná se o částky minimální. Stejně jako u ostatních nákladů, jsou schvalované částky průběžně navyšovány, avšak v roce 2010 se jejich hodnota snížila na úroveň roku 2007.

Neinvestiční výdaje ostatní jsou zaznamenány pouze jednou, a to v položce upravených výdajů v roce 2006. Jednalo se pravděpodobně o mimořádný výdaj, protože v jiných letech podobná položka není zaznamenána, ani coby schvalovaná, ani skutečně spotřebovaná. Částka činila 15 000 Kč a ve výši celkových nákladů nemá zásadní význam.

Celkové neinvestiční výdaje, jak je vidět z tabulky za jednotlivé roky, stoupají v průměrných částkách a vesměs pokrývají skutečné výdaje. Od roku 2006, kdy částka schválená činila 13 530 tis. Kč, byla do roku 2010 navýšena o 3 064 318 Kč na hodnotu 16 594 tis. Kč. Částka schválená byla každoročně přecerpana, pouze v roce 2010 se podařilo ušetřit 1 134 044 Kč.

Graf 1: Neinvestiční náklady celkem za roky 2006 - 2010

Zdroj: Výroční zpráva o hospodaření školy z roku 2006 - 2010

V **Tab. 2: Provozní náklady za roky 2006 - 2010 (v tis. Kč):** *přímé náklady celkem* jsou zahrnuty rozpracované údaje o mzdových prostředcích, zákonném pojištění a FKSP a ostatních přímých nákladech. Jsou přiřazeny i celkové provozní náklady.

Tab. 2: Provozní náklady za roky 2006 - 2010 (v tis. Kč)

	2006	2007	2008	2009	2010
přímé náklady celkem	10 342	10 824	12 598	13 181	12 263
- mzdové prostředky	7 440	7 811	9 106	9 588	9 095
- zákonné pojištění a FKSP	2 747	2 886	3 365	3 347	3 228
- ostatní přímé náklady	155	126	127	247	140
provozní náklady celkem	3 567	3 817	3 620	4 275	3 895
náklady celkem	13 909	14 641	16 218	17 456	16 357

Zdroj: Výroční zprávy o hospodaření školy za roky 2006 - 2010; vlastní zpracování, stav k 31. 12.; zaokrouhleno na celé tisíce

Přímé náklady jsou přímo přiřaditelné k jednotlivým výkonům, výrobkům a službám bez jejich soustředování a dalšího rozpočítávání. Jedná se zejména o náklady na suroviny, polotovary, materiálové vybavení a někdy i mzdy.

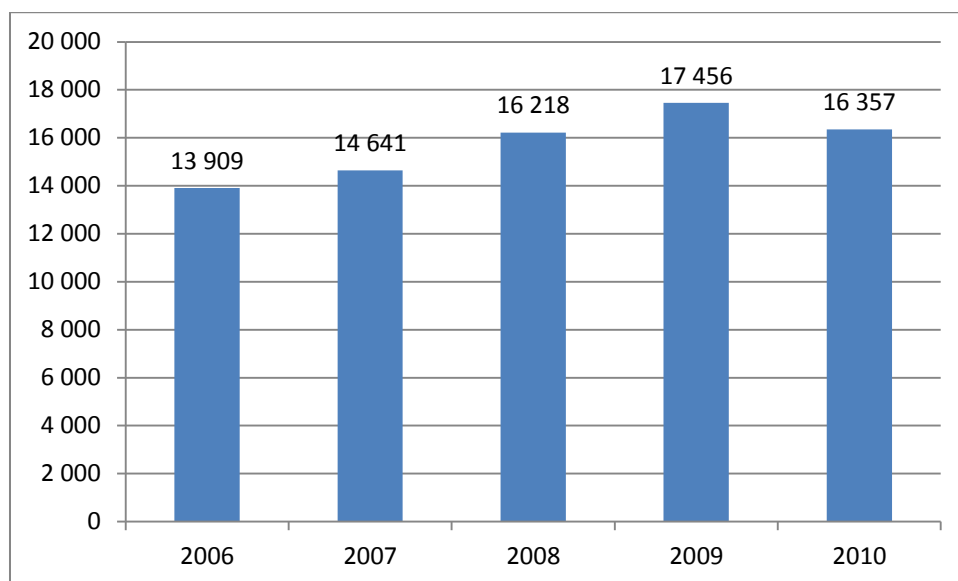
Stejně jako položky v **Tab. 1: Neinvestiční náklady za roky 2006 - 2010 (v Kč)**, tak i zde vykazují od roku 2006 stoupající tendenci, ovšem v roce 2010 je opět patrný pokles, a to až na úroveň roku 2008. Na daných položkách bylo ušetřeno 918 110 Kč, což je částka nezanedbatelná. Podílely se na ní prostředky ze všech tří dále sledovaných kolonek.

Provozní náklady jsou celkové náklady nutné pro zajištění běžné činnosti. Spadají sem materiální náklady, osobní náklady, náklady za služby, daně a poplatky, odpisy.

Od roku 2006 do roku 2008 byla úroveň provozních nákladů přibližně stejná a představovala hodnotu asi 3 650 tis. Kč. V roce 2009 došlo k výraznému navýšení až na částku 4 275 tis. Kč. V roce 2010 je opět zjevný, stejně jako u několika předchozích položek, pokles nákladů, a to o 380 570 Kč na částku 3 895 tis. Kč.

Celkové náklady v součtu přímých a provozních nákladů kopírují vzestupné i klesající ukazatele.

Graf 2: Provozní náklady za roky 2006 - 2010

Zdroj: Výroční zpráva o hospodaření školy z roku 2006 - 2010

Investiční náklady byly částečně financovány z investičního fondu a částečně z mimořádných příspěvků od zřizovatele. V roce 2008 byla takto hrazena výměna teplovodního kotle, kdy havarijní stav nebylo už možno zvládnout opravami. V roce 2009 byly finanční prostředky cíleně určeny k opravě a dobudování dětského hřiště s bezpečnostními prvky a v roce 2010 byly prostředky investovány do opravy havarijního stavu elektroinstalace a k přebudování a nutné opravě bazénu a zahradního schodiště.

Tab. 3: Investiční náklady (v Kč)

investiční náklady	odvod z investičního fondu
upravený 2006	0
upravený 2007	0
upravený 2008	800 000
upravený 2009	1 162 000
upravený 2010	670 000

Zdroj: Výroční zpráva o hospodaření školy z roku 2006 - 2010

Analýza výnosů

Výnosy by se daly popsat jako peněžní částky, které instituce získala ze svých činností za určité účetní období, bez ohledu na to, zda došlo k jejich úhradě. Výnosy ovlivňují hospodářský výsledek účetní jednotky. Výnosy jsou výkony účetní jednotky. Hlavní složkou výnosů jsou tržby za prodané výrobky, zboží a provedené práce a služby. V případě příspěvkové organizace jsou také dotace a příspěvky ze státního a obecního rozpočtu. Výnosy se mohou rozdělit např. na provozní (výnosy spojené s běžnou činností instituce), finanční

(výnosy spojené zejm. s peněžními prostředky a s cennými papíry) a mimořádné (výnosy v podstatě nahodilé, neočekávané).

Tab. 4: Výnosy za roky 2006 - 2010 (v tis. Kč)

	2006	2007	2008	2009	2010
výnosy celkem	13 913	16 349	16 345	17 499	16 537
tržby za výrobky a služby	540	637	494	592	569
příspěvky a dotace	13 216	15 182	15 698	16 397	15 530
zúčtování fondů	139	530	144	505	287
ostatní výnosy	18	0	8	4	151

Zdroj: Výroční zpráva o hospodaření školy za roky 2006 - 2010, vlastní úprava; stav k 31. 12.; zaokrouhleno na celé tisíce

Dětský domov hospodařil v uvedených letech 2006 až 2010 s poměrně vyrovnanými výnosy, a to od nejnižší částky 13 913 tis. Kč v roce 2006 až po částku 17 499 tis. Kč v roce 2009. V ostatních letech hospodařil s částkou asi o 1 mil. Kč nižší. Nárůst objemu financí byl dán zejména jejich navyšováním či snižováním v oblasti příspěvků a dotací, ostatní položky se podílely nepříliš vysokým, přesto nezanedbatelným procentem. Poměrně výrazné zvýšení příspěvků a dotací je zjevné v roce 2007, kdy došlo k navýšení o 1 966 tis. Kč, k dalšímu navýšení částky došlo v roce 2009, a to o 699 tis. Kč. V následujícím roce však poklesla hladina příspěvků a dotací o 867 tis. Kč a tím se navrátila přibližně na úroveň roku 2008.

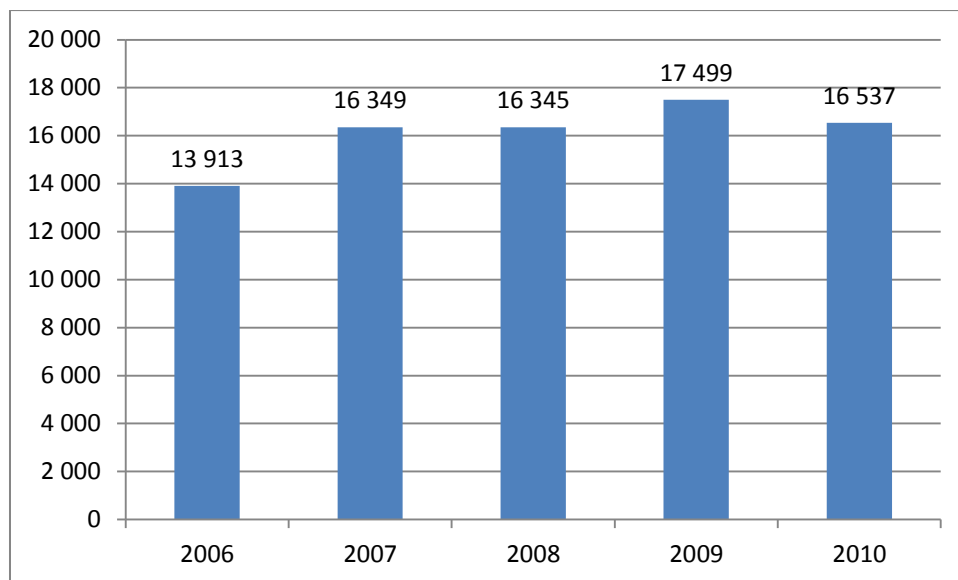
Dílčími částkami se na celkových výnosech podílely také tržby za prodej vlastních výrobků a služeb, zúčtování fondů a minimálními částkami také ostatní výnosy.

Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb nabyly nejvyššího objemu v roce 2007, kdy částka činila 637 tis. Kč, což je o 142 tis. Kč více než v roce 2008, kdy částka činila 494 tis. Kč. V ostatních letech se výnosy v této oblasti pohybovaly v průměru kolem 550 tis. Kč.

Zúčtování fondů vykazuje značné skoky v navyšování a poklesu příjmů v průběhu jednotlivých let. Nejnižší částka v roce 2006 se zvýšila ze 139 tis. Kč na 530 tis. Kč, ale v roce 2008 spadla na 144 tis. Kč. Podobný nárůst a pokles lze zaznamenat i v dalších letech. V objemu celkových výnosů tato položka nepředstavuje rozhodující částku, přesto však její navýšení či pokles už do jisté míry ovlivňuje možnosti v hospodaření tak malé organizace, jakou je dětský domov.

Ostatní výnosy jsou minimální. Nejnižší hodnotou je 0 v roce 2007, načež následují minimální příjmy v letech 2008 a 2009. Skokové zvýšení je zaznamenáno v roce 2010, kdy se částka vyhoupla na 151 tis. Kč.

Graf 3: Výnosy celkem za roky 2006 - 2010

Zdroj: Výroční zpráva o hospodaření školy z roku 2006 - 2010

Hospodářský výsledek vzniká z prostředků získaných vlastní činností, přijatých z rozpočtu svého zřizovatele, fondů a darů od fyzických a právnických osob.

Hospodářský výsledek má velmi proměnlivý charakter, přestože byl za celé sledované období v kladných číslech. Kladný výsledek hospodaření je důležitý, výše výsledné částky je však vzhledem k celkovému objemu financí téměř zanedbatelná. Nejnižší hodnoty dosáhl v roce 2006, kdy činil 4 304 Kč, nejvyšší hodnoty nabyl v roce 2010, kdy se částka rovnala 179 405 Kč.

Tab. 5: Výsledek hospodaření (v Kč)

2006	4 304
2007	65 549
2008	126 983
2009	43 140
2010	179 405

Zdroj: Výroční zpráva o hospodaření školy z roku 2006 - 2010

4.5 ANALÝZA FINANČNÍCH PROSTŘEDKŮ ZÍSKANÝCH Z FONDŮ

Rezervní fond slouží přednostně k úhradě ztráty z hlavní činnosti z minulých let a dále k podpoře a zkvalitnění hlavní činnosti. Zlepšený hospodářského výsledku z minulých let a převod zůstatku finančních prostředků z doplňkové činnosti slouží k vytvoření tohoto fondu.

FKSP je tvořen základním přidělem na vrub výdajů z ročního objemu výdajů zúčtovaných na platy a náhrady platů, na odměny za pracovní pohotovost a ostatní plnění za vykonávanou práci. Vyúčtování skutečného základního přidělu se provede v rámci účetní závěrky. Je určen k zabezpečování kulturních, sociálních a dalších potřeb zaměstnanců, a důchodců, kteří byli v pracovním poměru v příslušné škole.⁴⁴

Investiční fond je tvořený z odpisů za předešlý kalendářní rok a odvodů z rezervního fondu. Slouží především k financování investičních potřeb základní školy.

Fond odměn je tvořen ze zlepšeného výsledku hospodaření, a to do výše jeho 80 %, nejvýše však do výše 80 % stanoveného objemu prostředků na platy. Hradí se z něj odměny zaměstnancům a případné překročení prostředků na platy.⁴⁵

Fond reprodukce majetku se tvoří z odpisů majetku, z přidělu ze zlepšeného hospodářského výsledku, výnosu z prodeje dlouhodobého majetku a darů. Instituce může tyto prostředky použít na financování pořízení majetku a jeho případného technického zhodnocení a na financování oprav a udržování majetku.⁴⁶

Tab. 6: Stav rezervního fondu (v Kč)

	1. 1.	31. 12.
2006	400 604	385 310
2007	385 310	134 210
2008	134 210	253 779
2009	253 779	300 231
2010	300 231	299 003

Zdroj: Výroční zpráva o hospodaření školy za roky 2006 - 2010; stav k určitému datu

⁴⁴ [http://www.zakony.cz/seznamy/561-2004-Sb-zakon-o-predskolnim-zakladnim-strednim-vyssim-odbornem-a-jinem-vzdelavani-\(skolsky-zakon\).html](http://www.zakony.cz/seznamy/561-2004-Sb-zakon-o-predskolnim-zakladnim-strednim-vyssim-odbornem-a-jinem-vzdelavani-(skolsky-zakon).html)

⁴⁵ <http://www.tydenik-skolstvi.cz/archiv-cisel/2011/25/fond-odmen/>

⁴⁶ http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/CUS_704_-_Fondy_090210fin.pdf

Rezervní fond - V rezervním fondu bylo k 31. 12. 2006; 385 310 Kč, přičemž výdaje tohoto fondu byly za tento rok 15 294 Kč. V dalších letech bylo čerpání financí z tohoto fondu značně nerovnoměrné, a to od nejvyšší částky 251 099 Kč v roce 2007 až po nejnižší částku 1 129 Kč v roce 2010.

Tab. 7: Stav fondu reprodukce majetku (v Kč)

	1. 1.	31. 12.
2006	286 928	387 878
2007	387 878	1 102 129
2008	0	0
2009	0	0
2010	0	0

Zdroj: Výroční zpráva o hospodaření školy za roky 2006 - 2010; stav k určitému datu

Fond reprodukce majetku byl v průběhu roku 2006 navýšen z původní částky 286 928 Kč o 100 949,0 Kč na konečnou částku 387 878 Kč. Tato byla v následujícím roce dále navýšena na 1 102 129 Kč a výsledná částka 714 231 Kč byla použita k obnově dětského hřiště. V dalších letech nebyly v tomto fondu shromažďovány žádné finanční prostředky a zůstatek ke dni 31. 12. 2010 byl 0 Kč.

Tab. 8: Stav fondu odměn (v Kč)

	1. 1.	31. 12.
2006	0	0
2007	0	0
2008	0	100
2009	100	200
2010	200	200

Zdroj: Výroční zpráva o hospodaření školy za roky 2006 - 2010; stav k určitému datu

Fond odměn nebyl až do roku 2008 používán a v kolonkách je tedy 0 Kč. V roce 2009 je zde zaznamenána naprosto minimální částka 200 Kč, v dalším roce je tato částka totožná. Pravděpodobně vznikla jako zbytek objemu na platy. Z uvedeného vyplývá, že dětský domov nepočítá s udílením zvláštních odměn, které by byly hrazeny z tohoto fondu.

Tab. 9: Stav fondu kulturních a sociálních potřeb (v Kč)

	1. 1.	31. 12.
2006	102 584	119 017
2007	119 017	135 339
2008	135 339	153 194
2009	153 194	186 073
2010	186 073	184 163

Zdroj: Výroční zpráva o hospodaření školy za roky 2006 - 2010; stav k určitému datu

Fond kulturních a sociálních potřeb vykazuje v průběhu sledovaných let stále mírné navyšování. K 1. 1. 2006 zde bylo 102 584 Kč, k 1. 1. 2010 činila částka 186 073 Kč. Fond je tvořen i čerpán téměř stejnými částkami, které jsou použity převážně pro potřeby zaměstnanců.

Tab. 10: Stav investičního fondu (v Kč)

	1. 1.	31. 12.
2006	0	0
2007	0	0
2008	1 102 129	994 195
2009	994 195	1 994
2010	1 994	31 399

Zdroj: Výroční zpráva o hospodaření školy za roky 2006 - 2010; stav k určitému datu

Investiční fond hospodařil v letech 2006 a 2007 s nulou. Částka 1 102 129 Kč zde byla převedena k datu 1. 1. 2008 částečně z rezervního fondu a částečně z odpisů za minulý rok. Čerpání peněz z tohoto fondu proběhlo už v roce 2009, kdy byla částkou 524 201 Kč podpořena obnova dětského hřiště se zohledněním bezpečnostních prvků. V roce 2010 byla zbývající minimální finanční hodnota 1 994 Kč navýšena z vlastních zdrojů o odpisy z hmotného a nehmotného majetku na 699 396 Kč a částečně použita k opravám následků havárie na elektroinstalaci. K 31. 12. 2010 vykazoval fond zůstatek 31 399 Kč.

Tab. 11: Celkový stav všech fondů

	1. 1.	31. 12.
2006	790 097	892 204
2007	892 204	1 371 678
2008	1 371 678	1 401 268
2009	1 401 268	488 498
2010	488 498	514 755

Zdroj: Výroční zpráva o hospodaření školy za roky 2006 - 2010; stav k určitému datu

Finanční prostředky získané z vlastních fondů byly tedy postupně v celkovém objemu v průběhu sledovaných let 2006 až 2008 postupně navyšovány z původní částky 790 097 Kč až na částku 1 401 268 Kč k 1. 1. 2009. V tomto roce proběhla již zmiňovaná investice na obnovu hřiště a výsledná částka se k 31. 12. 2009 snížila na 488 498 Kč. V roce 2010 se objem finančních prostředků i přes nutné čerpání k opravě elektroinstalace mírně zvýšil na částku 514 755 Kč.

4.6 ZHODNOCENÍ NÁKLADŮ A VÝNOSŮ

Výsledek hospodaření je pro každou organizaci jedním z nejdůležitějších ukazatelů. Příspěvkové organizace však nejsou zakládány za účelem zisku, proto ani nelze očekávat zvyšující se kladný výsledek hospodaření. Důležité je, aby byl vyrovnaný, a v průběhu jednotlivých sledovaných období nevykazoval trvale minusové hodnoty. Příspěvková organizace je závislá na výši příspěvku od svého zřizovatele a na výši dotací poskytovaných ze státního rozpočtu. Podle toho, jak účelně a hospodárně tyto prostředky vynakládá, rozhoduje zřizovatel o dalším navyšování či snižování příspěvků a investic. Vykazuje-li hospodaření opakovaně zhoršené či minusové výsledky, je nutné zjistit příčiny a tento stav urychleně řešit.

Pro potřeby této bakalářské práce je důležité zhodnocení celkových nákladů, výnosů a fondů, dílčími údaji se již podrobně zabývat nebudeme.

Při porovnávání údajů v tabulkách je zjevné, že daná organizace hospodaří s vyrovnaným rozpočtem a vedení hospodaření je na velmi dobré úrovni, protože ani jeden rok ve sledovaném období nekončí v minusových hodnotách. Trvale vykazuje zlepšený výsledek hospodaření, tzn. zisk, který je každoročně převeden do rezervního fondu.

Náklady celkem jsou zde dány součtem přímých a provozních nákladů celkem, výnosy zahrnují tržby za prodej vlastních výrobků a služeb, příspěvky a dotace, zúčtování fondů a ostatní výnosy.

V roce 2006 hospodařila organizace s celkovými výnosy 13 913 tis. Kč, její celkové náklady činily 13 909 tis. Kč. Výsledek hospodaření je tedy kladný a dosahoval 4 304 Kč, což jsou 0,03 % z celkových výnosů. V roce 2007 dělaly výnosy 16 349 tis. Kč, celkové náklady 14 461 tis. Kč. Výsledek hospodaření je kladný a dosahoval 65 549 Kč, což je 0,4 % z celkových výnosů. V roce 2008 byly výnosy 16 345 tis. Kč, náklady se rovnaly 16 218 tis. Kč. Výsledek hospodaření je kladný a činil 126 983 Kč, což je 0,77 % z celkových výnosů. V roce 2009 činily výnosy 17 499 tis. Kč, náklady dosahovaly 17 456 tis. Kč. Výsledek hospodaření je kladný a rovnal se 43 140 Kč, což je 0,2 % z celkových výnosů. V roce 2010 dělaly výnosy 16 537 tis. Kč, náklady se rovnaly 16 357 tis. Kč a výsledek hospodaření je, jako každoročně, opět kladný a činil 179 405 Kč, což je 1,08 % z celkových výnosů.

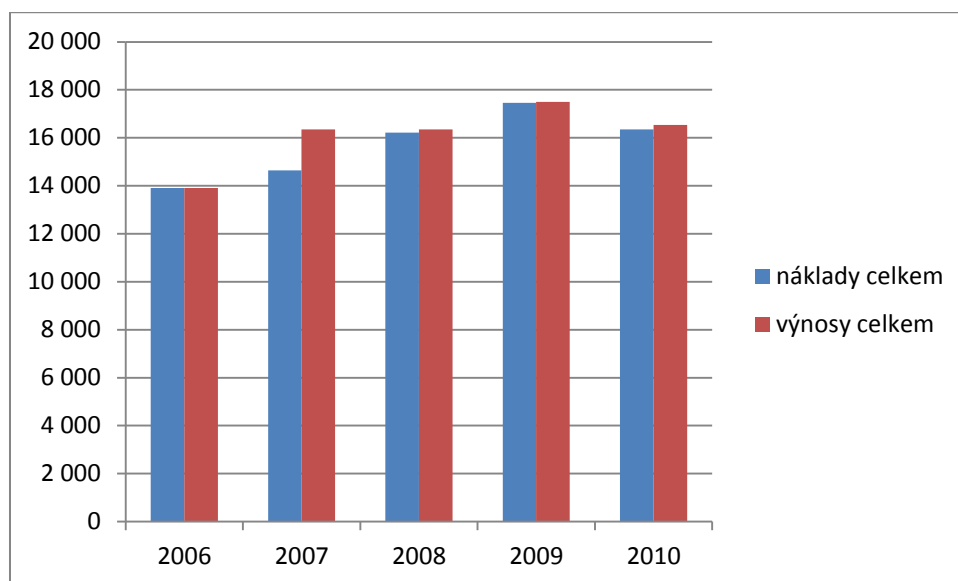
Uvedené výpočty ukazují, že nejvyšší zlepšený výsledek hospodaření byl v roce 2007, nejnižší v roce 2006. Přestože se jedná o pouhé 0,03 % z celkových výnosů, je to výsledek kladný a nebylo proto nutné zabývat se podrobnějším rozbořem hospodaření. Zlepšený výsledek hospodaření byl každoročně vytvořen z vlastních zdrojů a peněžních darů. Na základě rozhodnutí zřizovatele byl převeden do rezervního fondu a organizaci bylo doporučeno zapojit jej do provozu nebo posílit investiční fond a využít při realizaci na investiční akci. Tyto akce byly buď neplánované, jako například nutné a urychlené vyřešení havarijního stavu teplovodního kotle v roce 2008 a havárie na elektroinstalaci v roce 2010, nebo plánované, což byla úprava a dobudování dětského hřiště s bezpečnostními prvky v roce 2009 a oprava bazénu a zahradního schodiště v roce 2010.

Nejvyšší položku z výnosů představují příspěvky a dotace. Závazné ukazatele rozpočtu byly vždy dodrženy a všechny přidělené dotace byly ve 100 % výši vyčerpány a použity na stanovený účel. Příspěvky a dotace jsou zřizovatelem navyšovány v závislosti na zvyšování inflace, zvyšování ceny energie a potravin, nárůstu nákladů na mzdy a také podle plánovaných oprav a investičních akcí. Nezanedbatelný je také nárůst DPH. Nejvyšší hodnoty dosáhly v roce 2009, kdy byla zřizovatelem podpořena plánovaná investiční akce týkající se úpravy hřiště.

Nejvyšší položka nákladů je tvořena mzdovými prostředky a k jejich zvýšenému čerpání došlo v roce 2008. V následujících letech zůstala míra čerpání prostředků přibližně stejná. Tento stav vznikl nárůstem počtu pedagogických pracovníků a v důsledku zvyšování kvalifikace stávajících pedagogů, částečně také zvýšením pracovních úvazků.

Důležité je také hospodaření jednotlivých fondů v rámci celkových výnosů organizace. S největším objemem financí hospodařil po celé sledované období rezervní fond. Prostředky z něho byly čerpány nejvíce na již zmiňované investiční akce.

Graf 4: Porovnání nákladů a výnosů za roky 2006 - 2010

Zdroj: Výroční zpráva o hospodaření školy z roku 2006 - 2010

4.7 ZHODNOCENÍ FINANČNÍCH PROSTŘEDKŮ ZÍSKANÝCH Z FONDŮ

FKSP byl v průběhu celého sledovaného období vytvářen i čerpán. Zdrojem tohoto fondu je základní příděl z vyplácených mezd v hlavní i doplňkové činnosti. Čerpání financí z fondu je každoročně téměř stejné a pohybuje se od 157 000 Kč v roce 2007 do 181 145 Kč v roce 2010. Z těchto prostředků jsou poskytovány zejména půjčky zaměstnancům, nákup vitamínových přípravků, příspěvky na stravování a poskytování věcných darů při životních a pracovních výročích, příspěvek na kulturní akce a tematické zájezdy.

Fond reprodukce majetku byl tvořen z odpisů a je ve sledovaném období uváděn pouze do roku 2007, kdy byl stav účtu k 31. 12.; 1 102 129 Kč. Z tohoto fondu nebyly čerpány žádné prostředky a v dalších letech do roku 2010 hospodařil s nulou.

Naopak investiční fond hospodařil s nulou do roku 2007, ale od roku následujícího byl využíván k podpoře investičních akcí ve vysoké míře. Byl tvořen i využíván cíleně na podporu již výše uváděných akcí, jako byla dostavba dětského hřiště s instalací herních a bezpečnostních prvků nebo oprava zahradního plotu, schodiště a bazénu.

Fond odměn nebyl po celé sledované období tvořen ani využíván, na jeho účtu bylo k 31. 12. 2010 pouze 200 Kč. Z toho vyplývá, že daná organizace tento fond k udílení odměn nevyužívá.

Z výše provedené analýzy hospodaření vyplývá, že organizace dodržuje závazné ukazatele a přidělené dotace používá na stanovený účel a vyčerpává je téměř každoročně beze zbytku.

Náklady a výnosy skutečně vykázané se oproti rozpočtu liší jen nepatrně. Čerpání nákladů bylo vcelku dodržováno dle rozpočtu. V některých položkách vykazují náklady nižšího čerpání, než bylo plánováno a došlo k úspoře rozpočtu. Pokud došlo u některých položek provozních nákladů k vyššímu čerpání, bylo kompenzováno snížením nákladů na materiál, služby, opravy včetně údržby a využitím přijatých peněžních darů.

Rozpočet výnosů byl opakovaně překračován, přičemž nejvýrazněji nebyly plněny výnosy u tržeb za vlastní služby a prodej vlastních výrobků, stravné a ostatní výnosy. Poslední jmenované nedosahovaly předpokládané výše v důsledku toho, že podstatným zdrojem příjmů jsou úhrady od rodičů za pobyt dětí v domově. Většina dětí pochází ze sociálně slabých a narušených rodin, kde není snaha ani prostředky plnit zákonné povinnosti. Organizace má léta problém vymáhat tyto pohledávky, protože rodiče je platí velmi nepravidelně a ani na opakované výzvy nereagují. Tím narůstají tržby, které nejsou finančně kryté a jsou velmi špatně vymahatelné. Úspora některých nákladových položek, zapojení nerozpočtovaných výnosů, prostředků fondů do výnosů pokryly zvýšené náklady a organizace tak opakovaně vytvářela v hlavní činnosti kladné výsledky hospodaření.

Organizace nepřekračuje závazný objem prostředků na platy. Mzdové limity jsou čerpány 100 %. K navýšení platů u učitelů a vychovatelů došlo díky navýšení mzdových prostředků v rámci rozvojových programů. Stav zaměstnanců je stabilní a je jim umožněno a hrazeno další vzdělávání podle možností rozpočtu organizace.

Fondy byly tvořeny a čerpány podle schválených plánů. Výše uvedené peněžní fondy jsou kryty finančními prostředky bankovních účtů. Hospodaření s prostředky fondů je uvážlivé a šetrné. Fond odměn nebyl po celé sledované období funkční. Ostatní fondy byly využívány a jejich prostředky podporovaly oblast jak investiční, tak nákladovou. Maximálních úspor bylo dosaženo jak svépomocí při drobnějších opravách, tak šetrností při nákupech a důležitou součástí jsou i finanční dary.

4.8 IDENTIFIKACE PROBLÉMŮ A NÁVRH ŘEŠENÍ

Pro účel bakalářské práce byla provedena analýza hospodaření Dětského domova, Základní školy a Praktické školy ve Smolině a zhodnocení výsledků hospodaření v období od roku 2006 do roku 2010. Výsledky analýzy podaly zprávu o celkovém velmi dobrém hospodaření, a nebyla shledána žádná pochybení, která by bylo možno této příspěvkové organizaci, respektive jejímu vedení, vytknout. Po celé sledované období nakládala se svěřenými prostředky zodpovědně, hospodárně a šetrně se zlepšeným výsledkem hospodaření. Přesto je možno i zde dohledat celou řadu problémů, které vyplývají jak ze samotné podstaty typu organizace, tak z celkové hospodářské situace.

Přestože zřizovatel organizace každoročně navyšuje příspěvky a dotace, je stále náročnější pokrývat zvyšující se provozní náklady. V oblasti výnosů se jeví jako poměrně slabý článek tržby za prodej vlastních výrobků a služeb, přesto však pravděpodobně nebude možné tyto částky výrazněji navyšovat. Hlavní náplní činnosti dětského domova je zajišťování potřeb dětí, nikoli získávání tržních hodnot. Případný zisk z prodeje vlastních výrobků a služeb je velmi vítané obohacení rozpočtu, které je možno využít na drobnější výdaje, přesto však pravděpodobně ani v dalších obdobích výraznějších částek nedosáhne.

Nejnižších hodnot je v celém sledovaném období dosahováno v oblasti plánovaných výnosů. Jejich podstatným zdrojem jsou úhrady ošetrovného od rodičů a tito své závazky neplní.

Nastává zde poměrně značný problém, který se týká vymahatelnosti těchto dluhů. Převážná většina rodičů žije pod hranicí životního minima nebo je ve výkonu trestu. Dosažené výsledky v získávání těchto částek jsou neadekvátní vynaloženému úsilí ze strany sociální pracovníce. Proto dětský domov stále častěji přistupuje k podání trestního oznámení na neplatiče výživného. Přestože jsou zjevně podnikány veškeré zákonné kroky, je výsledek díky zdoluhavé práci soudů nedostatečný a situaci se daří zlepšovat jen částečně.

Nemalý problém představují také neustále se zvyšující náklady na energie, pohonné hmoty, potraviny, knihy a školní pomůcky, náklady na opravy a obnovu majetku. Svůj podíl na tom má zvyšující se inflace a daň z přidané hodnoty. Ty také značně prodražují investiční akce i větší opravy, a proto je nutné občas je o několik měsíců odsunout. Není však možné odkládat řešení havarijních stavů. Ty je nutno řešit urychleně, aby nedošlo k omezení provozu celého zařízení nebo bezpečnosti svěřenců i personálu. Drobné opravy provádí zaměstnanci

svépomocí v rámci maximálních úspor tak, aby byl zajištěn bezpečný provoz školy a nedocházelo k poškození svěřeného majetku.

Neustálé zvyšování provozních nákladů činí malým organizacím každoroční potíže s úhradami všech položek. Zvyšující se inflace je nutí k tomu, aby čím dál častěji zařazovaly finanční dary do rozpočtu k pokrytí nákladů. Velmi citelně zaznamenávají zejména zvyšující se ceny energie. Přestože vedení domova neustále nabádá děti i personál k šetření, není možné omezit spotřebu pod únosnou míru.

Návrh řešení

Návrh na řešení problému nízkých tržeb za prodej vlastních výrobků a služeb se jeví v možnostech mnoha teoretických nápadů jako možný zdroj příjmů, v praxi však naráží na řadu dílčích problémů, které jsou v důsledku přímo v rozporu s hlavní náplní činnosti dětského domova. Totéž se dá říci o provozování doplňkové činnosti. Obojí nesmí ohrozit plynulý chod provozu domova a zajištění všech možných potřeb dětí, stejně tak není možné využívat práce dětí ani zájmové činnosti dětí nad rámec zákonných možností. V doplňkové činnosti by se mohlo jednat pouze o pronájem jídelny a tělocvičny pro cílené akce pro veřejnost. Toto však není možné právě z důvodů zajištění běžného provozu v dětském domově, ať se týká celodenního stravování dětí či rušení nočního klidu.

Větší možnosti jsou reálné v získávání prostředků v oblasti plánovaných výnosů. Bohužel to není v silách vedení dětského domova, které činí maximum v rámci zákonných možností. Snad by bylo možno ještě více a rychleji využívat nabídky splátkových kalendářů pro rodiče – neplatiče, kdy jednotlivá splátka nevypadá tak hrozivě jako obrovská neuhrazená částka, a rodič alespoň občas tuto částku zašle. Pokud se dlužná částka zvyšuje, není ze strany dětského domova jiná možnost, než podat návrh na trestní stíhání. Zde je vidět také řešení, které už není v kompetenci dětského domova, ale spíše v rozhodnutí nadřízených orgánů (obce, kraje), které by měly zajistit zákonem jiný postup v přidělování peněz pro děti umístěné v dětských domovech, nebo alespoň „popohnat“ soudy při vyřizování jejich nároků, například zkrácením limitu ukončení soudního řízení.

Při provádění drobných oprav svépomocí nad rámec možností zaměstnanců lze vnímat jako malý příspěvek v řešení oslovení drobných řemeslníků s žádostí o „zapůjčení“ svého zaměstnance k výpomoci, případně poskytnutí malého množství potřebného materiálu jako

sponzorský dar. Protože Dětský domov Smolina má u místních obyvatel dobrou pověst a místní firmy věnují na jeho provoz i větší obnosy, toto se jeví jako možné a proveditelné řešení.

Zvyšování nákladů na energie by snad bylo možné kompenzovat snížením nákladů na potraviny, a tyto zkusit částečně nakupovat ve slevových akcích. To opět klade zvýšené nároky na personál domova, který by musel velmi pečlivě a nekompromisně sledovat kvalitu, nezávadnost a spotřební lhůty nakupovaného zboží. Šetření energií a teplou vodou je zde na denním pořádku a je tedy jen potřeba neustále v tomto směru děti vychovávat a dodržovat už zavedená opatření a nařízení. Další drobné a z hlediska spotřeby energie téměř nevýznamné úspory si lze všimnout v cíleném nakupování pouze kvalitních spotřebičů s nízkou energetickou náročností. Jejich pořizovací cena je sice vyšší, ale stojí za úvahu zvážit předpokládanou dobu životnosti a úsporu energie. Tato se při neustálém nárůstu cen v průběhu let už tak malá nejeví. Nejdůležitějším opatřením, které by mohlo přinést největší úsporu energie a tím i nákladů, by mohlo být zvážení přestupu k jinému dodavateli elektřiny i plynu. Organizace může využít toho, že trh s elektřinou a plynem je plně otevřený. Po důkladném rozboru nákladů na energii a vyhledání možných úsporných opatření je nutno konzultovat tento návrh se zřizovatelem organizace, který vypisuje výběrové řízení. Po zvážení všech návrhů vzejde z výběrového řízení nový dodavatel. Tento návrh řešení úspory nákladů se jeví jako nejvíce přínosný a bylo by dobré o něm uvažovat. Při jedné z posledních návštěv dětského domova bylo zřejmé, že už jsou podnikány kroky k provedení právě tohoto opatření.

Vedení dětského domova spolu se zřizovatelem dokáže problémy samo odhalit i řešit, přesto zde bylo nastíněno několik vlastních postřehů a nápadů. Neočekává se, že všechna navrhovaná opatření by mohla být přijata a využita, přesto by bylo potěšující, kdyby se jimi zabývali a využili jich alespoň část při své další činnosti.

5 ZÁVĚR

Bakalářská práce se zabývala problematikou hospodaření vybrané příspěvkové organizace vykonávající současně činnost dětského domova a praktické školy, konkrétně Dětského domova, základní školy a praktické školy ve Valašských Kloboukách. Cílem této práce bylo vyhodnotit hospodaření dětského domova. Řešení bylo založeno na hypotéze, že přísun finančních prostředků umožňuje zabezpečit činnost a hospodaření vybrané instituce. K ověření hypotézy byla využita metoda analýzy, komparace, popisu a zobecnění.

Bakalářská práce je složená ze 3 částí, a to 2 teoretických a jedné praktické kapitoly. V první teoretické části byly všeobecně popsány informace spojené se školstvím v ČR. Ve druhé teoretické části jsou shrnuty poznatky o příspěvkových organizacích zřizovaných územními samosprávnými celky. Třetí, a zřejmě i nejdůležitější část bakalářské práce, se zabývá analýzou a hodnocením nákladů, výnosů a finančních prostředků získaných z fondů. Tuto kapitolu doplňuje identifikace problémů a návrh možného řešení situace. Analýza byla provedena na příspěvkové organizaci Dětský domov, základní škola a praktická škola Valašské Klobouky.

Pro analýzu hospodaření Dětského domova byly použity údaje o hospodaření z Výročních zpráv o hospodaření za léta 2006 až 2010, Výročních zpráv o činnosti v letech 2006/2007 až 2010/2011 a z dalších poskytnutých interních materiálů. Pro teoretické části bylo zvoleno několik titulů jak odborné literatury, tak internetových zdrojů.

Výsledky analýzy ve sledovaném období podaly zprávu o celkovém velmi dobrém stavu hospodaření této organizace. Se svěřenými prostředky nakládala zodpovědně a šetrně, včetně uvážení a účelného rozložení investovaných částek v jednotlivých letech. To také přispělo ke každoročnímu zlepšenému výsledku hospodaření.

Dětský domov je příspěvková organizace závislá na výši příspěvků od zřizovatele a na výši dotací poskytovaných ze státního rozpočtu. Hlavním úkolem je zajišťování potřeb dětí, nikoli získávání trvale se zvyšujících kladných výsledků hospodaření. Důležitý je vyrovnaný rozpočet, což organizace důsledně dodržuje.

Z výsledků hodnocení je patrné, že ač zřizovatel každoročně navyšuje příspěvky a dotace, je stále náročnější hradit zvyšující se provozní náklady a je přímo nutností vyhledávat drobné rezervy a maximální úspornost při zajištění trvalého a plynulého provozu dětského domova.

Přestože na škole proběhlo několik kontrol z nadřízených orgánů, nebyly nalezeny žádné závažné nedostatky hospodaření. Drobné zjištěné nedostatky byly neprodleně odstraněny během několika dní. Finanční prostředky určené pro příspěvkové organizace jsou přímo závislé na příspěvcích ze státního a obecního rozpočtu. Přísun finančních prostředků umožňuje zabezpečit činnost a hospodaření dětského domova.

Cíl mé bakalářské práce byl splněn.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Knižní publikace

- 1) MADEROVÁ VOLTNEROVÁ, K.; TÉGL, P. *Vztahy mezi zřizovatelem a příspěvkovou organizací ÚSC: od 1. 4. 2009*. 1. vyd. Olomouc: ANAG, 2009. 151 s. ISBN 978-80-7263-546-7.
- 2) MADEROVÁ VOLTNEROVÁ, K., TÉGL P. *Vztahy mezi zřizovatelem a příspěvkovou organizací ÚSC 2011*. 2. vyd. Ostrava: ANAG, 2011. 160 s. ISBN 978-80-7263-664-8
- 3) MERLÍČKOVÁ RŮŽIČKOVÁ, R. *Neziskové organizace: vznik, účetnictví, daně*. 11. vyd. Olomouc: ANAG, 2011. 254 s. ISBN 978-80-7263-675-4.
- 4) MOCKOVČIAKOVÁ, A.; PROKŮPKOVÁ, D.; MORÁVEK, Z. *Příspěvkové organizace 2011: výklad je zpracován k právnímu stavu ke dni 1. 1. 2011*. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. 324 s. ISBN 978-80-7357-626-4.
- 5) PEKOVÁ, J.; PILNÝ, J.; JETMAR, M. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3. vyd. Praha: ASPI, s. r. o., 2008. 712 s. ISBN 978-80-7357-351-5.
- 6) REKTOŘÍK, J. *Ekonomika a řízení odvětví veřejného sektoru*. 2. vyd. Praha: Ekopress, s. r. o., 2007. 309 s. ISBN 978-80-96929-29-3
- 7) REKTOŘÍK, J. *Organizace neziskového sektoru: základy ekonomiky, teorie a řízení*. 3. vyd. Praha: Ekopress, s. r. o., 2010. 188 s. ISBN 978-80-86929-54-5.
- 8) VALENTA, J. *Financování a rozpočet školy*. 1. vyd. Karviná: Paris, 2004. 131 s. ISBN 80-239-2218-1.

Internetové zdroje

- 1) DĚTSKÝ DOMOV, ZÁKLADNÍ A PRAKTICKÁ ŠKOLA: Co připravujeme, Historie, Současnost [on-line]. Datum poslední změny: neuvedeno [cit. 2012-3-24]. Dostupné na World Wide Web:
<http://www.ddsmolina.cz/co-pripravujeme-Rok-2012.html>
<http://www.ddsmolina.cz/historie.html>

<http://www.ddsmolina.cz/soucasnost.html>

2) FINANCE: Daně a mzdy [on-line]. Datum poslední změny: neuvedeno [cit. 2012-3-24]. Dostupné na World Wide Web: <http://www.finance.cz/>

3) NÁRODNÍ ÚSTAV PRO VZDĚLÁVÁNÍ: Základní vzdělání [on-line]. Datum poslední změny: neuvedeno [cit. 2012-3-24]. Dostupné na World Wide Web: <http://www.nuv.cz/vzdelavani-v-cr/zakladni-vzdelavani>

4) MINISTERSTVO FINANCÍ: Český účetní standard pro některé vybrané účetní jednotky č. 704 [on-line]. Datum poslední změny: neuvedeno [cit. 2012-3-24]. Dostupné na World Wide Web: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/CUS_704_-_Fondy_090210fin.pdf

5) PORTÁL VEŘEJNÉ SPRÁVY: Zákon o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů [on-line]. Datum poslední změny: 5. 2. 2002 [cit. 2012-3-24]. Dostupné na World Wide Web: <http://portal.gov.cz/app/zakony/download?idBiblio=53243>

6) SOCIÁLNÍ PRÁCE: Systém školských zařízení pro výkon ústavní výchovy [on-line]. Datum poslední změny: neuvedeno [cit. 2012-3-24]. Dostupné na World Wide Web: <http://socialni-prace.webnode.cz/system-skolskych-zarizeni-pro-vykon-ustavni-vychovy/>

7) SPECIÁLNÍ ZŠ, MATEŘSKÁ ŠKOLA A PRAKTICKÁ ŠKOLA MORAVSKÁ TŘEBOVÁ: Praktická škola - charakteristika [on-line]. Datum poslední změny: 2012 [cit. 2012-3-24]. Dostupné na World Wide Web: <http://www.specmt.com/index.php/prakticka-kola/charakteristikaprs>

8) TÝDENÍK ŠKOLSTVÍ: Fond odměn [on-line]. Datum poslední změny: Ročník 2011, číslo 25 [cit. 2012-3-24]. Dostupné na World Wide Web: <http://www.tydenik-skolstvi.cz/archiv-cisel/2011/25/fond-odmen/>

9) VALAŠSKÉ KLOBOUKY: Současnost města Valašské Klobouky [on-line]. Datum poslední změny: 29. 12. 2005 [cit. 2012-3-24]. Dostupné na World Wide Web:

<http://www.valasskeklobouky.cz/soucasnost-mesta/d-1332/p1=1737>

10) WIKIPEDIE: Školní družina [on-line]. Datum poslední změny: 5. 1. 2011 [cit. 2012-3-24]. Dostupné na World Wide Web:

http://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%A0koln%C3%AD_dru%C5%BEina

11) WIKIPEDIE: Smolina [on-line]. Datum poslední změny: 3. 4. 2012 [cit. 2012-3-24]. Dostupné na World Wide Web: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Smolina>

12) WIKIPEDIE: Volný čas [on-line]. Datum poslední změny: 17. 2. 2010 [cit. 2012-3-24]. Dostupné na World Wide Web: http://cs.wikipedia.org/wiki/Voln%C3%BD_%C4%8Das

13) ZÁKONY, VYHLÁŠKY, NAŘÍZENÍ: Zákon o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů [on-line]. Datum poslední změny: 6. 1. 2012 [cit. 2012-3-24]. Dostupné na World Wide Web: <http://www.atre.cz/zakony/page0142.htm>

14) ZÁKONY ČR ONLINE: Zákon č. 561/2004 Sb., školský zákon [on-line]. Datum poslední změny: 1. 1. 2005 [cit. 2012-3-24]. Dostupné na World Wide Web: [http://www.zakonycr.cz/seznamy/561-2004-Sb-zakon-o-predskolnim-zakladnim-strednim-vyssim-odbornem-a-jinem-vzdelavani-\(skolsky-zakon\).html](http://www.zakonycr.cz/seznamy/561-2004-Sb-zakon-o-predskolnim-zakladnim-strednim-vyssim-odbornem-a-jinem-vzdelavani-(skolsky-zakon).html)

Interní zdroje

1) Výroční zpráva o činnosti v roce 2006/2007

2) Výroční zpráva o činnosti v roce 2007/2008

3) Výroční zpráva o činnosti v roce 2008/2009

4) Výroční zpráva o činnosti v roce 2009/2010

5) Výroční zpráva o činnosti v roce 2010/2011

6) Výroční zpráva o hospodaření školy za rok 2006

- 7) Výroční zpráva o hospodaření školy za rok 2007
- 8) Výroční zpráva o hospodaření školy za rok 2008
- 9) Výroční zpráva o hospodaření školy za rok 2009
- 10) Výroční zpráva o hospodaření školy za rok 2010
- 11) Zpráva z vlastního hodnocení školy 2010
- 12) Vnitřní řád, říjen 2006

Seznam zkratk

ČŠI - Česká školní inspekce

DPH - daň z přidané hodnoty

EU - Evropská unie

FKSP - fond kulturních a sociálních potřeb

FO - fyzická osoba

FRM - fond reprodukce majetku

IF - investiční fond

IVP - individuální vzdělávací program

MŠMT - Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR

NIV - neinvestiční výdaje

OF - fond odměn

ONIV - ostatní neinvestiční výdaje

OON - ostatní osobní náklady

OU - odborné učiliště

PO - právnická osoba

RF - rezervní fond

RVP - rámcový vzdělávací program

SOU - střední odborné učiliště

SR - státní rozpočet

ŠPO - školská právnická osoba

ŠVP - školní vzdělávací program

UNESCO - organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu

ÚSC - územně samosprávný celek

VH - výsledek hospodaření

ZO - zákon o obcích

ZRP - zákon o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů

ZŠ - základní škola

ZUŠ - základní umělecká škola

Seznam tabulek

Tab. 1a: Neinvestiční náklady za roky 2006 - 2010 (v tis. Kč)

Tab. 1b: Neinvestiční náklady za roky 2006 - 2010 (v tis. Kč)

Tab. 2: Provozní náklady za roky 2006 - 2010 (v tis. Kč)

Tab. 3: Investiční náklady (v Kč)

Tab. 4: Výnosy za roky 2006 - 2010 (v tis. Kč)

Tab. 5: Výsledek hospodaření (v Kč)

Tab. 6: Stav rezervního fondu (v Kč)

Tab. 7: Stav fondu reprodukce majetku (v Kč)

Tab. 8: Stav fond odměn (v Kč)

Tab. 9: Stav fondu kulturních a sociálních potřeb (v Kč)

Tab. 10: Stav investičního fondu (v Kč)

Tab. 11: Celkový stav všech fondů

Tab. 12: Počet a zařazení žáků

Seznam grafů

Graf 1: Neinvestiční náklady celkem za roky 2006 - 2010

Graf 2: Provozní náklady za roky 2006 - 2010

Graf 3: Výnosy celkem za roky 2006 - 2010

Graf 4: Porovnání nákladů a výnosů za roky 2006 - 2010

PROHLÁŠENÍ O VYUŽITÍ VÝSLEDKŮ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že jeden výtisk bakalářské práce bude uložen v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne

.....
Jana Hamšíková

Seznam příloh

Příloha č. 1: Organizace spolupráce

Příloha č. 2: Organizace dne